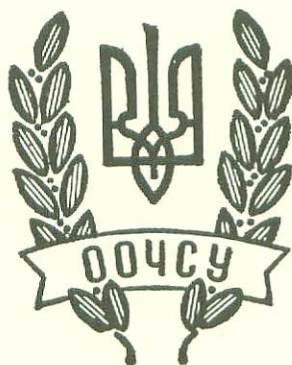

ВІСНИК

VISNYK the **HERALD**

суспільно-політичний місячник

РІК XXXV, Ч. 1
YEAR XXXV, No. 1

СІЧЕНЬ — 1982
JANUARY — 1982

ЦІНА 0.90 ЦЕНТІВ
PRICE \$0.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

Звернення Проводу ОУН до українського громадянства	1
Репліка НАДІЇ НАУМ — Непотрібна конференція	2
ВОЛОДИМИР ПОВЗАНЮК — До історії Акту 1941 року	2
Страх перед визволенням	3
Про Крайову Раду УККА	3
Конференція АБН у Канаді	4
БОГДАН ЛІВЧАК — Слідами 1981-го року	5
В. КУЛЬЧИЦЬКИЙ ГУТ — Тверезі голоси... ..	8
ВАКЛ в обороні катакомбних Церков	10
Н. К. — „Говорить Радіо Львів“	11
РОМАН МАЛАЩУК — Перший німецький удар	12
Метрополітальне Чикаго відзначило 40-ліття Акту 1941 р.	14
Вискансин Деллс святкував Акт 30 червня 1941 р.	15

СТОРИНКА ООЧСУ

Відбулася Річна Конференція ОЖ ОЧСУ в Нью Йорку	16
З РОСТИСЛАВОМ СИРАКЮЗЬКИМ — З діяльності ОЖ ОЧСУ в Сиракуз ..	16
ОКСАНА КЕРЧ — Слово про видатну Українку	18

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

ПРОФ. ІВАН ЛЕВАДНИЙ — Острозька Біблія (у 400-ліття друку)	22
ЮРІЙ КЛЕН — Із поеми-епопеї „Попіл імперій“	23
Д-Р ОЛЕКСАНДЕР СОКОЛИШИН — Про працю д-ра Богдана Корчмарика ..	23
Д-Р ОЛЕКСАНДЕР СОКОЛИШИН — Рецензії на дві книжки	24
ПАНЬКО НЕЗАБУДЬКО — Масло і демократія (Фейлетон)	

У ЦЬМ РОЦІ МАСОВО ВІДЗНАЧАЄМО 40-ЛІТТЯ СТВОРЕННЯ ГЕРОІЧНОЇ

УПА І 50-ЛІТТЯ ПОЧАТКУ МОСКОВСЬКОГО ГОЛОДОМОРУ

В УКРАЇНІ — „УССР“.

В І С Н И Ю

ВІТАЄМО ПАТРІАРХА УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛІЦЬКОЇ ЦЕРКВИ У СВІТІ БЛАЖЕННИЩОГО ЙОСИФА І, РИМСЬКОГО КАРДИНАЛА ДОВГОЛІТНЬОГО МУЧЕНИКА СОВЕТСЬКИХ В'ЯЗНИЦЬ І КОНЦТАБОРІВ — ІЗ 90-ЛІТТЯМ, ДЯКУЮЧИ БОЖОМУ ПРОВИДІННЮ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я І ВЕЛИКУ ПРАЦЮ НА РІДНІЙ НИВІ ДЛЯ БОГА І УКРАЇНИ!

ЗВЕРНЕННЯ ПРОВІДУ ОУН ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

В 1970-их роках багато чільних мислителів звертали увагу на прихід великих потрясень російської імперії в 1980-их роках, що стануться в наслідок визвольної боротьби націоналістичних рухів уярмлених народів і інших глибоких кризових ситуацій. Дійсно, на наших очах ці прогнози починають здійснюватися!

Помимо гарячкового одностороннього росту мілітарної сили советськоросійської імперії, у всіх інших ділянках ця імперія виявляє все тяжчу внутрішню кризу. В Афганістані націоналістичні повстанці переходять до наступу проти російських колоністів. Польська національна революція загрожує ліквідувати не лише коляборантський сателітний режим і здобути суверенність для Польщі, але й веде до повного знищення російських і марксистських впливів у цій країні. В усіх зайнятих росіянами країнах наглядним стає повне бакрутство їхньої колоніально-комуністичної системи. Мало хто вірить сьогодні в ідеї марксо-ленінізму. В різних частинах СРСР Москва змушена мобілізувати нові десятки тисяч своїх колоніальних поліцаїв, щоб густою сіткою терористичних гарнізонів, агентів, провокаторів і вислужників не допустити до братання визвольних протиросійських сил народів уярмлених в Советськiм Союзi з народами сателітних країн Центральної Європи, а визвольних рухів магометанських народів СРСР з могутнім вільним магометанським світом. Російські імперіялісти з тривогою слідкують за кожним проявом українського, литовського, грузинського, туркестанського та інших визвольних націоналізмів, щоб негайно здушувати ці прояви в зародку, бо вони послаблюють імперію та загрожують розвалити її зсередини. Також господарська, зокрема

хліборобська, система імперії наближається до тяжкої кризової ситуації, а соціальні відносини стають нестерпними, бо несправедливість і визиск неросійських народів доходять до нечуваних меж.

Помимо різних протизаходів Москви, революційна ОУН діє в Україні та могутніе. Міцніють самобутні духовно-моральні сили народу. На Батьківщині є все більша прага і бажання доброї національної і визвольної думки й літератури. Рівночасно, необхідно інформувати вільні народи про визвольні процеси й події, бо росіяни — червоні й білі — витрачають мільярди рублів на дезінформацію світу, мовляв СРСР це неподільна природна держава, в якій немає ніякого російського імперіялізму чи колоніалізму і тим більше — визвольних націоналізмів неросійських народів.

Перед ОУН є зростаючі завдання. Всі вони потребують не лише високо ідейних членів, але й збільшених фінансових витрат. Але ОУН притримується принципу власних сил і ніколи не звертається до чужих сил за допомогою, поки вони не визнають нашу справедливу й святу боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу. Український народ був, є і буде найпевнішою опорою і запорукою нашої сили! Тож звертаємося до всього українського громадянства з закликом: щедро піддержуйте визвольну діяльність революційної ОУН! Десятки тисяч українців брали участь і ще візьмуть цього року у відзначуванні та розголошенні по світі української держави, відновленої світлим Актом 30-го червня 1941 року. Так як в сорокових роках, так і сьогодні революційна ОУН є в авангарді безкомпромісової боротьби за українську державу, за знищення російської тоталітарної імперії, за виз-

Репліка Надії Наум

НЕПОТРІБНА КОНФЕРЕНЦІЯ

У жовтні 1981 р. відбулася в Канаді „перша українсько-російська наукова конференція“. Так і Ленін говорив: „Що хочуть українці, мови? „дайте їм три мови!“ Те саме з конференцією: руський „стабільний брат“ навіть у назві пустив українців наперід...

На проведення конференції витрачено великі гроші, учасники з'їхалися з різних країн. Серед українців були з ук. Гарварду Проф. П. Магочі — тепер у Торонті, Я. Пеленський, Я. Білінський та ін., із „старших братів“ такі зубри як Г. Жекулін, В. Рязановський та багато ін.

Василь Гришко і Петро Григоренко брали в непередвіщенській конференції активну участь.

За всю вікову історію — всі українські „конференції“ з Московщиною — Росією кінчалися поразкою України заманенням її в пастку.

З ворогом не конферують ані не федерують.

З ворогом можна говорити лише мовою боротьби.

Україна ще за гетьмана Мазепи, а також у 1917-20, в 1939 і 30 червня 1941 р. вже проголосила свій національний плебсцит і підписала його кров'ю: Українська Самостійна Соборна Держава — це народне рішення.

ПІД ЧАС ГИМНУ — НЕ ХОДЯТЬ...

У дописі п-і Л. Волянської про Листопадове свято в Нью Йорку читаємо в кінці: „Глядачі виходили зі залу Стайвезант школи зі співом „Ще не вмерла“... („Свобода“ УНСоюзу, 10 лист. 1981 р.).

Такого непошанування гімну ще не було і напевно не буде.

волення всіх народів, уярмлених російськими імперіалістами, за справедливий народоправний лад, який гарантуватиме всім громадянам людські і громадянські справи.

Ми переконані, що й того року загал українського громадянства щедро відгукнеться на наш заклик і зложить свої багаті пожертви на ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН, необхідний для розгортання національно-визвольної революційної боротьби!

Слава Україні!

1981-1982

ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

ДО ІСТОРІЇ АКТУ 1941 Р.

Подано декілька деталей „До Історії Акту 30-го червня 1941 р.“.

Акт проголошення-відновлення у Львові застав мене в Кракові. Та вже в перших днях липня я з другом Іваном Вітушинським під Перемишлем перейшли вбхід Сян і подалися до Львова. У Львові ми зголосили себе на площі Смольки до о. д-ра Гриньоха, який не радив їхати на Схід, з огляду на сильні репресії німців супроти Похід Груп та населення.

Головна Кватирка ОУН містилася в будинку „Дністра“ при вул. Руській, де я стрівуся з своїми друзями. Там же з великим розмахом налашдувано суспільне життя на звільнених від большевиків теренах: адміністрацію, комунікацію, шкільництво, господарку та інші ділянки.

Друзі мгр Ярослав Спольський та Петро Поліщук запросили мене до участі у Конференції з ділянки шкільництва та фізичного виховання. Конференція була назначена в будинку „Дністра“, однак з огляду на те, що в той день гестапо обсадило внутрі будинок, Конференцію перенесена до наріжного будинку при вулицях Підвалля і Валовій.

У той день до будинку ніхто не входив, бо наші люди скоро зорієнтувалися в чому річ і на рогах вулиць Бляхарської та Підвалля розставили стійки та остерегли людей, щоб до будинку не входили. Мене задержав друг Левицький (Германік). Тоді все таки гестапо заарештувало 5 чи 6 осіб.

В Конференції, про яку я згадав, брало участь біля 15 осіб. Доповідь на тему фізичного виховання і також спорту виголосив друг Петро Поліщук зі Знесіння, на тему шкільництва доповідь виголосив проф. Біленький (тут може помиляюся — батько п. Дори Рак. Прізвищ присутніх не пригадую. Була жива дискусія, в якій часто забирав слово проф. Богдан Загайкович з Перемишля. Прізвища і докладні дати призабулися.

На маргінесі цього опису варто згадати, що Сл. Пам'яті Провідник Степан Бандера на зустріч з пол. Мельником у Римі в р. 1940 їздив на мій паспорт з Кракова, з моїм прізвищем і моєю світлиною. Мгр Ярослав Рак був в тій справі зорієнтований.

Володимир Повзанюк

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК ДЛЯ ПРАЦІ УККА
— ВАШ МОРАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК

СТРАХ ПЕРЕД ВИЗВОЛЕННЯМ

Колоніальна газета „Радянська Україна„ від 2. 8. 1981 р., у пасквілі п. з. „Вбивця у... Конгресі“, авторства московського вислужника Бориса Олійника, депутата Верховного Совету УРСР, виявила панічний страх московських верховодів перед можливою зміною політики ЗСА стосовно України й інших поневолених народів.

З метою дискредитації організаторів визвольної боротьби послуговується пасквілянт арсеналом кагебівських провокацій, фальшивок і брехні. Пасквілянт — зрадник свого народу — „призабув“ десятки тисяч помордованих 1941 в'язнів у Вінниці втікаючими московськими окупантами, мільйони помордованих московськими большевиками засланнями і голодом 1933 року українських селян, робітників, інтелігентів. Немає числа большевицьким злочинами і мордам з України! Пасквілянт вирахував докладно кількість помордованих на ЗУЗ. Це він подав якраз занотовану в архівах КГБ статистику вимордованих НКВД українських патріотів. Його односторонні фальшували правду про Катинь, а тепер свої злочини приписують „бандерівцям і стецькам“, які тоді сиділи в німецьких кацетах.

Комуніст Олійник, рідний брат першого-ліпшого нациста, який робив такі самі погроми в Україні, як московські „друзі“ Олійника з НКВД-МВД-КГБ.

Не українські націоналісти колаборували з нацистами й не вони заключали дружбу Ріббентроппа-Молотова, ані не їх провідник пив на здоров'я „великого фюрера Адольфа Гітлера“, „якого так дуже любить німецький народ“... Це був тост Сталіна — вождя Олійників і їхніх московських хлібодавців. Большевики і націонал-соціалісти браталися й ділилися здобиччю і наспіл спровокували другу Світову війну й вони разом відповідають за десятки мільйонів жертв.

БОМБА ЗНИЩИЛА ДВА СОВЕТСЬКІ АВТА В ПАРИЖІ

Лондонський „Таймс“ із 25 листопада м. р. приніс вістку з Парижу, що там підложена бомба знищила два авта советської амбасад. Анонімний телефон до агенства „Франс Прес“ подав, що цей бомбовий замах виконала група українських націоналістів-бандерівців для вшанування Акту відновлення української державности.

ПРО КРАЙОВУ РАДУ УККА

Важливу унапрямуючу роботу виконує Крайова Рада Українського Конгресового Комітету в житті української спільноти в Америці. Крайова Рада, складена з передових представників організацій, товариств і установ, які входять до складу законно обраного демократичною більшістю голосів на XIII Конгресі Українців Америки УККА, це за висловом сл. п. д-ра Миколи Аркаса — „Наш збірний розум“.

Що два місяці відбуваються в Домі УККА при 2-й авеню в Нью Йорку засідання Крайової Ради, під керівництвом віце-президента УККА ред. Ігната Білинського. На таких засіданнях звітує про діяльність президент УККА проф. д-р Лев Добрянський, який провадить жваву працю у Вашингтоні, в обороні Нескорених в Україні (зокрема Юрія Шухевича), в підготові до Тижня Поневолених Націй, у поширенні українських зв'язків із американськими законодавцями в ім'я боротьби проти російського імперіялізму і комунізму тощо. Д-р Л. Добрянський відмічує також працю голови Українського Інформаційного Бюро, д-ра Івана Басараба, ініціативної людини. Відділи УККА повинні жваво відгукуватись на листи з УБюро з Вашингтону, писати до своїх сенаторів і конгресменів, підтримувати заходи Екзекутиви УККА, д-ра Л. Добрянського, д-ра І. Басараба, щоб вони були якнайбільш ефективними для української Визвольної Справи та ідеологічного зміцнення ЗСА в боротьбі проти комунізму--імперіялізму.

На таких засіданнях звітують також завантажений справами віце-президент УККА ред. І. Білинський, новий директор Канцелярії mgr. Ярослав Савка, керівник ресорту УНФонду інж. Микола Семанишин, голови різних Комісій УККА.

Постанови, рішення, побажання Крайової Ради переходять потім на розгляд і здійснення Екзекутивою УККА. Цього року звертається особливу увагу на оборону Юрія Шухевича та ін. Нескорених в Україні, на поширення впливів в Уряді ЗСА, на пожвавлення українського шкільництва, на всенародне святкування Дня Державности 30 червня 1941 р. Заповідають також пожвавлення видавничої діяльності УККА українською і англійською мовами.

Крайова Рада УККА — це парламент вільних українців Америки.

КОНФЕРЕНЦІЯ АБН У КАНАДІ

В днях 7-8 листопада 1981 р. в "Сівей Готель" в Торонті з великим успіхом відбулася друга з черги Конференція АБН в цій країні. У сесіях взяло участь 250 зареєстрованих делегатів, а на офіційному прийнятті в суботу ввечері — 540 гостей.

Конференція складалася з Відкриття і чотирьох Сесій — дві в суботу і дві в неділю.

Відкрив Конференцію молитвою румунський священник, о. Н. Зелеа, вступне слово про право і цілі АБН в загальному виступив голова Конференції д-р Святослав Падучак, про АБН у Канаді коротке з'ясування подав генеральний секретар СКВУ інж. Василь Безхлібник. Від Центрального Комітету АБН привітав Конференцію голова АБН, п. Ярослав Стецько, який наголосив зміцнення і поширення на спільного фронту боротьби проти московського імперіалізму і большевизму.

У програмі першої сесії була порушена наступна тематика інформативного порядку: 1) діяльність АБН у світі під сучасну пору. Доловіч виступив керівник зовнішньої діяльності при ЦК АБН, п-ні Слава Стецько, подаючи низку прикладів з успішної політичної діяльності цієї міжнародної організації в площині дипломатичній, інформаційній і діяльній. Слідом з успішних акцій того типу за останній рік була т. зв. "мадридська акція" під час перегляду "дотримуваний" постанов генеральської угоди на конференції в Мадриді; 2) про діяльність організації американських приятелів АБН інформувала їхній генеральний секретар, п. Чарлз Андресанські; 3) про мету і діяльність Світової Антисоціалістичної Ліги (ВАКЛ) у своєму виступі поінформувала п. Рон Гостік, голова округу ВАКЛ на Канаду; 4) о. митрат Семел Іжик звітував про діяльність АБН у західній Канаді; 5) у цій частині програми першої сесії звити із своєї політичної діяльності зложили

Перша і друга сесії були заплановані для викликання національних речників національних груп розглядали і оцінювали теперішню ситуацію в країнах поневолених совєтською Росією і комунізаціоном на тлі сучасного стану їхньої визвольної боротьби. Про сучасну ситуацію в Україні подав звідоповідання д-р Олег Романшин. Другою сесією провадив в'єтнамець, п. Буї Бао Сон.

Центральною темою сесії речники національних груп розглядали і оцінювали теперішню ситуацію в країнах поневолених совєтською Росією і комунізаціоном на тлі сучасного стану їхньої визвольної боротьби за волю поневолених народів, відчуженої класової з метою відзначення історичних рішень поневолених народів, які припадають на 1981 рік, серед них 40-річчя проголошення відновлення Української Держави 30 червня 1941 р., 25-річчя мадридського повстання в 1956 р., 20-річчя будови та небулого т. зв. "берлінського мур" — 1961 р. і т. д. Головну доповідь на прийнятті виступив почесний гість на Конференції, голова ЦК АБН, голова українського Правління 1941 р., голова Проводу ОУН, Ярослав Стецько. У своїй аналітичній доповіді п. Я. Стецько навістив проблематику політики військового світу по відношенні до визвольних потреб поневолених народів у площині стратегічних і політичних проєкцій у світовому масштабі. Доловіч була на темі "Поневолені народи як суверенітети".

В офіційній програмі прийняття (бенкету) однодобувся також бенкет.

Відбувся також бенкет.

В офіційній програмі прийняття (бенкету) однодобувся також бенкет.

Відбувся також бенкет.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД — ЦЕ ГОЛОВНА ЕКОНОМІЧНА ПІДПОРА ДЛЯ ВЕЛИКОПОЛІТИЧНОЇ ПРАЦІ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСО-ВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ.

"VİSNİK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four
 Freedoms for Ukraine, Inc.
 Monthly except July and August, when bimonthly.
 Second class postage paid at General Post Office,
 New York, N. Y.
 Board of Editors
 Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
 New York, N. Y. 10276

Богдан Лівчак

СЛІДАМИ 1981-ГО РОКУ

Загально знаний є вислів Є. Маланюка, що живемо у „добі, жорстокій, як вовчиця“. Та це подекуди не цілком віддзеркалює справжньої твердої дійсності. Московська жорстокість і її доба перевищує жорстокість вовчиці. Хай, це і мітологія, а все ж таки є в ній хоч дрібка правди: навіть у звірини є дещо з доброти. Маю на увазі мітологічний переказ, що вовчиця годувала двоє малих дітей — Ромулюса і Рема.

У добі московського жорстокого буття людина стає для людини гіршою від звіря. Це цілком згідне, це іде в парі з комуністичною теорією еволюції, що людина походить від звірини.

Мов на екрані проходять ті події, які збулися на протязі останнього 1981 р. Одні збулися, другі продовжуються, а треті вже тривають довші літа. Усі вони мають щось спільне, бо майже всі вони виводяться від одного центру — з Москви. Цей центр діє по всіх закутках землі. Можна навіть визначити його фази діяння.

Ще не так давно той центр був відгороджений від світу колючими дротами. Загально всі знали, що Москва тримає „граніци на замке“. Хіба тільки комуністичні „ячейки“ були по деяких країнах вільного світу. Та з вибухом 2-гої світової війни „граніца“ відчинилася, почалася друга фаза розвитку московської імперії. Коли війна закінчилась, постали по східноєвропейських країнах сателітські уряди, в цілості залежні від московського центру. Коло діяння московського центру ще було досить обмежене. Аж провал — катастрофа у В'єтнамі, — дав змогу московському центрові розпростерти свої імперіялістичні крила і хижацькими пазурями схопити великі простори у Африці, Азії, а частково і в Полудневій Америці.

Як дійшло до такого гльобального поширення московського хижака? Як дійшло до того „непереможного“ походу ССРСР — московської імперії по просторах Африки, Азії і Полудневої Америки?

То був той час, коли Америка борсалася у в'єтнамських джунглях, витратила мільярдів суми на ту воєнну суматоху, втратила десятки тисяч молодих хлопців і сотні тисяч ранених. Москва тоді цілою парою почала розбудовувати свою мілітарну машину на суші, на морях і в повітрі. Заколисана

духом детанти і розбита морально, Америка цілком пасивно приглядалась до тих дій у Африці, де головну ролю відігравали і даліше відіграють озброєні Москвою актори з Куби, з-під ворога Америки, і не було кому заступити їм дорогу до далекої Африки!

Можна припускати, що коли б не було В'єтнаму, катастрофи в'єтнамської, то московський хижацький чобіт і криваві пазури не були б на просторах ні Африки, ні Азії і Полудневої Америки.

Як вже згадано, Америка борсалася у В'єтнамі і цілковито втратила свій престиж у вільному світі, чи тільки у вільному? — адже підпільний світ також спрямовує очі на свободолюбний Вашингтон.

Зараз назріває така ситуація, яка у великій мірі може вплинути на рішення Москви.

Вже ось рік, як у Америці заіснували докорінні зміни. През. Реген рішив зміцнити престиж Америки і відбудувати воєнну силу. З тими його планами більшість американського народу погоджується. Ми чули, що вже почалася продукція нейтронної бомби, а також всяка інша наймодерніша зброя буде розбудована. Москва заметушилася. Там загуло, як у кублі шершенів. Давай пускати свою пропагандивну машину в рух. Москва сипнула золотом, щоби підсилити примару В'єтнаму, — підлий пацифізм. Ми є свідками, що діється по європейських країнах: сотисячні маси демонструють по європейських містах, всі протестують проти американських атомових бомб і проти присутності Америки в Європі, а перед ведуть комуністи і решті бітників.

Недавно такі протести відбувалися на терені вільного Полудневого В'єтнаму. Всі знаємо, що там зараз є. Ми бачили, як в'єтнамці, голі й босі, втікали з того комуністичного „раю“. Напевно серед тих втікачів є й не один з колишніх демонстрантів. Хай би ті західноєвропейські демонстранти дещо подумали про долю нещасних в'єтнамців, тоді може б слабше діяла на них московська облуда. В'єтнамці ще мали куди втікати, а куди будуть бігти західноєвропейські зманіровані „бюргери“?

Як я вже згадав, перед нами мов на екрані пересуваються жахливі „визвольні“ військові дії на те-

ренах Африки, Азії, П. Америки. „Мирна“ визвольна боротьба в Європі, зокрема у Польщі.

Ріжні по-ріжному розбирають цю справу. Деякі кажуть, що на окупацію Польщі Москва має час. Але чи у теперішню пору може бандитська Москва іти збройним походом проти Польщі? Думаю, що ні. В одну секунду тріснула б уся облудна пропаганда московського червоного „миру“. Всі наївні походи „миру“ по містах Зах. Європи негайно б зникли.

Москві до болю потрібні ці „мирові“ походи по європейських містах. А „полячішки“ — „лолячішки“ хай собі ще грохи „поваленються“...

Жахливіша від пекла масакра проходить у Афганістані — щось недобрим пахне. Там Москва зангажувалася гейби Америка у В'єтнамі. Великі московські сили, а карта не грає! Московські вожаки попиливали собі з Америки, що не може покінчити з В'єтнамом. Нема де правди діти, у В'єтнамі ще була майже забавка, а не війна. Не можна рівняти В'єтнаму до Афганістану, де звірська жорстокість московських горлорізів безмежна.

Війну у В'єтнамі провадили не генерали, а політики-пацифісти-соціалісти-ліберали. Генерали мали список 135 пунктів, де ні одна бомба не зміла впасти! По американських містах пацифісти-ліберали влаштовували протести проти війни.

Московським генералам, якщо їх так взагалі можна назвати, ніхто не визначив пунктів, які не сміють бути знищені. Але дозвольте спитати, де ж діваються тепер усі ті пацифісти-ліберали? Чому ніхто не демонструє проти московських звірств у Афганістані?

Недавно кол. през. Ніксон видав книжку „Правдива війна“. Там він покликається на слова Брежнєва, який на бенкеті в честь през. Сомалі відверто заявив, що Сов. Союз, себто Москва, змагає до заволоніння „двома скарбами світу“, а саме: нафтовими джерелами на Близькому і Середньому Сході та мінералами у Південній Африці.

Ясно і відверто — Америка і увесь вільний світ, заколисані детантою, допомогли московським загарбникам всадитися на терени Африки, де є ті „скарби“, що не дають спати московським хижакам, і так само відбирають їм сон нафтові джерела, які вони плянують здобути через хочби цілком знищений Афганістан. Іран сам себе винищує руками прибічників Аятоли.

Отож тут мусить прийти опам'ятання. Мусить зникнути тінь В'єтнаму — гнилий пацифізм. Тінь В'єтнаму не покинула і зараз Америки. Це ми бачили вже тепер, за урядування през. Регена, коли виринула справа Сальвадору і допомоги йому. Який вереск зчинили всякого роду ліваки та пацифісти. мовляв, не хочемо другого В'єтнаму!..

Вміло проваджена допомога показує, що сам нарід Сальвадору дає собі раду з тими „борцями“, які захищають інтереси Москви.

Про жодний В'єтнаму не може бути мови, але таки треба „клин клином вибивати“.

Про ніякий В'єтнаму не могло бути мови і в Африці. Це найкраще виявилось, коли Франція й Бельгія вислали свої військові відділи, щоб охоронити своїх горожан на терені Заїру у провінції Шаба: тоді комуністичні банди втікали на терен Анголи до своїх баз. Таке саме сталося, коли південноафриканські війська зайшли на терен Анголи, переслідуючи банди партизанів. Там є також 20,000 кубинців, але ніхто не чув про якусь реакцію тих „ославлених“ героїв з Африканського Корпусу, овіяних „авреолою“ непереможних...

Натомість „Свобода“ УНС попішила з дуже дивною інформацією, мовляв, полудневим африканцям вдалася та експедиція, бо на той час багато старшин, і то фронтових, поїхали на Кубу. Однак, преса писала, що на терені Анголи у сутичках між полудневими африканцями загинули високі старшини московської (советської) армії, які поклали свої голови за червоного царя і родину. Цікаво, що старшини з московської армії не поїхали на родину...

Ось так бореться цар Брежнєв на окраїнах чорного континенту за червоний „мир“ московського царства.

Московська мілітарна машина щось не дописує там, де противна сторона ставить опір, себто „клин клином вибиває“.

Ми мали змогу недавно обсервувати „наймодернішу“ зброю, якою обдарувала Москва Ірак — за солоні гроші. Преса, а також українська щоденна преса, безкритично писала про ту „модерність“ московської зброї. Писали про могутню іракську армію. Та вже минули довжелезні місяці, а іракські війська застрягли на пісках і не видно кінця „бліцкригові“ в Ірані, про який шумно писали. Перевагу має таки американська зброя, яку має іран-

ська армія, тільки біда у тому, що Аятола вимордував усю військову еліту.

Таке саме писали про великі успіхи лівійського вожаки Каддафі — „споживача“ московського барахла. Тисячу миль зробила його армія на танках і зайшли до держави Чад. Ніхто ні слова не написав, що там ішли якісь завзяті бої. Їхали, бо їм ніхто не ставив жодного опору. Навіть дощ не падав.

У кінці року на мілких водах Швеції застряв на піску московський підводний човен. Всяко можна було пояснювати, або „тьохніка“ підвела, або може... а зараз цілий світ вже почув: „ребята“ робили шпигунську роботу...

Шпигунство то одне, а „тьохніка“ — такі інше: судно вискочило аж на пісок. Про сов. „аварії“ ми вже чули багато, і не про всі вільний світ може знати, бо „граніца“ такі на „замке“.

Теперішній державний секретар А. Гейг висловився: „Це, що сталося в Чиле — це добре, з Нікарагуою сталося зле“. Знаємо, що Нікарагуу демократична адміністрація през. Картера, руками Венса, цілком по глупому, як сказав кол. амбасадор А. Гольдберг, — віддала без торгу Москві. Їм був дуже осоружний през. Сомоза.

Ми вже чули про ті „скарги“, які не дають спати Москві, і почули заяву державного секретаря А. Гейга, де сталося добре, а де погано. Ідеться про бути чи не бути Америці і усьому вільному світові, якщо імперіалістичний похід Росії буде продовжуватись.

Чи можна спинити цей завойовницький похід Москви? Зовсім певно, тільки треба так діяти і думати, як це вияснює державний секретар А. Гейг, що є добре, а що зле. Треба визбутися пацифізму, який мов бациля роз'їдає цілі народи. Треба також підтримувати народи, які борються проти моск. імперіалізму, отже й Україну.

Дехто натискає на Америку, щоб говорила з Москвою. Америка не відмовляється, але ми почули на самому початку від през. Регена характеристику московських вожака. Тож і мова з тими хижакками мусить бути проваджена серед дуже складних умовин. На біле кажуть чорне — і оком не моргнуть.

Не безпідставно я назвав їх хижакками. Американський уряд бачить, що московська гидра творить на теренах Західньої Європи, яку підлу про-

паганду поширює, та це в ніякому випадку не можна рівняти з тим, що ці хижакки, московські „гуманісти“, продумали і практично чинили на теренах Ляосу, Камбоджі, а тепер у Афганістані. З документів, які має американський уряд, видно, що московські звірі ужили на тих теренах високоотруйних речовин, із збіжової цвілі. Це у нас називали „снітій“ пшениці або проса.

Тепер мені цілком ясно, чому навіть чужинні журналісти стверджували, що цілі лани пшениці почорніли були у московському пеклі: звірі у людській шкірі спеціально розводять той „снітій“ на ланах пшениці, щоб мати з чого продукувати таку жахливу зброю.

Вже від 1976 р. американці мають докази про вживання Москвою забороненої хемічної зброї. Американці довго не могли повірити, що ці хемічні гази біологічного походження. Смерть у наслідок такого отруєння надзвичайно болісна. Утікачі з тих теренів говорили про „жовтий дощ“, який спадав із літаків на них. Свідки твердять, що від того „жовтого дощу“, який скидали з московських літаків, згинувало вже багато тисяч людей.

На підставі тих доказів, американські компетентні чинники задумують розпочати кампанію проти звироднілої Москви. Тепер найбільше догідний час таку акцію почати. Хай прозріють усі незрячі пацифісти-ліберали, які воюють проти ще неіснуючої американської атомової зброї, і це тоді, коли московські харцизи улюбий час можуть посипати з літаків „жовтий дощ“...

Дуже цікаво, що державний секретар Гейг і його колега Стессель, енергійно взялися за ці справи. Стає цілком ясно, чому якраз тепер почалася неперереб'рчива акція проти державного секретаря Гейга на сторінках деякої американської преси.

Тепер настав слушний час розпочати кампанію проти московського озвіріння. Скрізь у вільному світі повинні творитися протестаційні комітети із написами: „Брежнев і вся московська голота, втікайте від „жовтого дощу!“

Рік 1981 був кривавим роком. Дуже багато людської крові проливається по усіх закутинах землі. Ті, які найбільше горляють про мир, обживають той „мир“, кров'ю неповинних жертв. Рік 1981 окропили своєю кров'ю справжні борці за мир у світі. Два з них, през. Реген і Святіший Папа Іван Павло II — вийшли ціло, зате третій борець — сл. п.

В. Кульчицький Гут

ТВЕРЕЗІ ГОЛОСИ СЕРЕД ПІДОЗРІЛОГО ГАЛАСУ

З початку 1981 р. зчинився був великий шум довкучи політики адміністрації Регена супроти війни в Ель Сальдорі, а у його другій половині подібний галас викликали демонстрації у великих містах Західньої Європи.

Американські тижневики „Ді Нью Ріпаблік“ і „Ньюзвік“ належать до преси ліберальної, яка той шум і галас оповивала авторитетністю, тому то поміщені у них голоси заслуговують на особливу увагу українського читача.

Шлях Дуарте або шлях Кастра

Мортон М. Кондракі, ексекютивний редактор „Ді Нью Ріпаблік“, у числі за 11 листоп. 1981 р. цього тижневіка, протиставляє поглядам на ситуацію в Ель Сальвадорі американських лібералів, Мексика та Франції погляди Венесуелі (з якими він погоджується).

Згідно „з ліберальною мудрістю, — пише він там, — адміністрація Регена, концентруючись на участі комуністів у боротьбі (і майже певно її перебільшуючи), є рішена здобути мілітарну перемогу, і тому засипає зброєю і дорадниками уряд Ель Сальвароду. Ліберальний же катехизм навчає, що це тільки продовжить і ускладнить трагедію та може при-

през. Садат — своєю смертю освятив боротьбу за справжній мир у світі.

Який розвиток подій буде в Америці й у вільному світі, годі передбачити. Америка і її провідники мають перед собою дуже тяжке завдання. Під цю пору Америка майже осамітнена. Союзники хочуть торгувати з бандитською Москвою, деякі хочуть детанти.

Америка мусить сама вирішувати, куди йти. Може вона сама ще того не усвідомила, то їй треба вказати на союзників, і то вірних союзників — усі поневолені Москвою народи. Дост. Ярослав Стецько сказав про це в Конгресі ЗСА.

Сучасна ситуація цілком схожа до часу перед приступленням Америки до Другої світової війни. Як тоді Америка мусіла озброїтися, так і зараз мусить кувати новітню могутню зброю для себе і для поневолених народів, а ті народи, вхопивши зброю в руки, рознесуть у порох московську тюрму.

вести і до більшої війни в Центральній Америці“. Щоб цього уникнути, ЗСА повинні прийняти пораду Мексика і натискати на переговори між урядом і повстанцями. Якщо ж переговори до розв'язки не доведуть і якщо прийдеться вибирати між урядом і лівими, ЗСА знов повинні йти за порадою Мексика, Франції і Соціалістичного інтернаціоналу — і стати на стороні лівих.

„Ця логіка, — пише далше Кондракі, — є так широко розповсюджена, (як інформує „Юкрейніен Еко“, англійський місячний додаток до „Гомону У-країни“ за 25 листоп., 1981 р., в Лос Анджелесі вже створилася „Ініціативна група для формування українського ад гок комітету проти інтервенції ЗСА в Ель Сальвадорі“, видала заклик до української спільноти і цей заклик уже передрукував канадійський „Студент“, — ВКІ), та постійно відтверджувана вченими, церковними групами і великим числом преси ЗСА, що великого потрясення завдає відкриття в Лагінській Америці демократій, які підтримують не тільки уряд Ель Сальвароду, але й політику супроти нього адміністрації Регена“.

Однією з цих демократій є Венесуеля. Венесуельці починають від Нікарагви, бо Ель Сальвадор вважають тільки слідуєчим етапом комун. наступу. Вони доказують, що з моментом, як Нікарагва ввійшла у союз із В'єтнамом, Кубою і Советським Союзом, вона вирішила витворювати у других країнах проблеми, а не їх розв'язувати. Докази на це — придушення внутрі: спозиційних груп та розбудовування 5-тисячної армії, озброюваної зброєю офензивною, а не дефензивною.

У Ель Сальвадорі ж повстанський рух вдержується тільки завдяки логістичній підтримці Нікарагви, політичній та мілітарній з Куби та економічній з Мексика.

Надію покладають венесуельці на теперішній уряд Ель Сальвароду. Вони твердять: „Шлях Дуарте є одиноком шляхом для Центральної Америки, бо його альтернатива — це шлях Кастра. Хто дійсно вірить у демократію, для того шлях Дуарте є одиноком шляхом“.

Нейтралітет — моральне банкруцтво

В цьому ж числі два постійні співробітники роз-

глядають справу руху за нейтралітет Європи. Рональд Стіл бачить джерела цього руху в основому в політиці теперішнього уряду ЗСА та в страху, що війна може скорше початися, якщо ЗСА та СРСР зможуть обмежити її до теренів Європи. Глибше до справи підходить Леон Візельтієр. „Стара європейська ідея знову гуляє, ідея, що бути нейтральним — це благородна постава“, — стверджує він, і даліше гострими словами висловлює своє обурення з такого стану. „Ширяться переконання — в Англії, Німеччині, Голляндії, Італії та інших країнах — що у боротьбі між демократією і тоталітаризмом є морально похвальним не мати становища. Не мати становища... Найбільш успішна система поневолення людини в світі є зараз на Схід від них; вона зовсім відкрито виявляє бажання поширити свою сферу впливів, вона випорядкувала мілітарну машину, могутнішу як хтонебудь у світі якраз для цього — і сотні тисяч європейців гордо заявляють, що для них ця справа зовсім маловажна!“ І тут Візельтієр кидає в обличчя європейців тяжке обвинувачення: „Нейтралістичний рух знову сугерує, що європейська людина є безхребетною“.

Не менш колючою є і його дальша аналіза. Кажуть нейтралісти, що немає різниці, хто переможе: СРСР чи ЗСА, бо, мовляв, обидві держави однакові, але при тому вони не хочуть бачити факту, що їхні демонстрації можливі тільки завдяки силі ЗСА. Ставання нейтралістів понад боротьбу „це не є духовий тріумф, це духова катастрофа. Воно (ставання) вказує на загрозу інтересу до фундаментальних питань людського існування. (...) Нейтралізм не є злий, він є порожній. І він не є зрадою, він є хоробою. Це деформація характеру, яка набрала розмірів масового руху“.

„Як то так можна дуже бажати жити і не дбати, як?“ — дивується Візельтієр. „Нейтралісти дуже хвилюються майбутнім, але не журяться тим, що воно у собі міститиме. Вони бояться за своїх дітей, хоч готові полишити їх у кайданах“.

Викривання бандитизму

Про роботу КГБ вже є поважна література на книжковому ринку ЗСА (найновішу з них: „The KGB: the eye of Russia,“ написану Гаррі Рузіцкі обговорив К. Крупський у „Голосі України“, починаючи числом з 18 лист. 1981), та це чи не вперше появився такий досить основний огляд у популярному тижневику ліберальних тенденцій. Го-

ловна стаття „Шпигуни КГБ в Америці“ („Нюзвік“, 28, 11, 1981) містить ще й спеціальний додаток „Советська команда брудних трюків“.

У головному огляді, авторства п'ятьох репортерів, інформується читача, що нинішні шпигуни є „найкращі і найдібніші представники советського суспільства, вишколені в науках, мовах і товариській огляді“: що „можливо вони є найважливішою зброєю, яку Москва вживає у безконечній боротьбі суперпотуг“; що „операції КГБ дуже зростають за ери Ніксона, коли детант дозволив сильно збільшити дипломатичні, культурні і торговельні виміни програми“. І далі дається ще опис діяльності в різних шпигунів та представляється способи, якими рекрутуються агенти з американського суспільства.

Спеціальний додаток, опрацьований двома репортерами, починається отаким важливим твердженням: „Є російське слово ‚дезінформація‘, і шідручник КГБ пояснює його як ‚впровадження в блуд ворога‘. А в дійсності, так як вона нині практикується КГБ, дезінформація є чимсь далеко більшим — вона охоплює підроблювання усяких документів, підкидування новин до преси, пускання чуток, призначених на те, щоб дискредитувати ворога, особливо З'єднані Стейти“.

Поміщений опис різних актів дезінформації включає і поширювання в 1979 р. советськими дипломатами чуток, що напад на Мекку зааранжувала Америка, яка (чуток) спричинилася до масових антамериканських демонстрацій у кількох ісламських країнах. Торкаються автори і питання, чи агенти КГБ маніпулюють навіть американською пресою. Прямой відповіді на це питання вони не дають, та читач відчуває, що вони більше схильні відповісти потакує. От вони пишуть: „Деякі прихильники конспірації показують, що західня преса є занадто скоро до того, щоб викривати неלותягнення СіАйЕй, а робить дуже малі зусилля, щоб викривати советську інльтрацію“.

Ще тільки світанок

Треба, безперечно, радіти, що такі голоси появляються у ліберальній пресі. Але вони не дають ще змоги судити, наскільки у цій частині суспільства зміни у поглядах на світову ситуацію. У ній бо, так же само як і в лівій-некомуністичній (під комуністами тут розуміємо тільки тих, що є під наказами Москви) частині, панує подивугідне нехтування історії. Вони не хочуть чи не бажують в історії чого-

ВАКЛ В ОБОРОНІ КАТАКОМБСЬКИХ ЦЕРКОВ ПРОТИ ВОЮЮЧОГО БЕЗБОЖНИЦТВА

Тому, що російська окупаційна влада, йдучи слідами царату, переслідує Українську Католицьку Церкву, її вірних і священників, мордуючи їх (на пр., священників Луцького, Лучкова), і

Тому, що Російська Православна Церква „патріярха“ Пімена, яка служить безбожницькій комуністичній владі і є церквою російського імперіалізму, сприяє і одобряє переслідування Української Католицької Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви, після насильного включення обох Українських Церков в режимову російську православну церкву, і

Тому, що Ватикан веде екуменічний діалог з „Церквою“ Пімена, яка є вислужником комуністичного режиму і російського імперіалізму і вимагає визнання Ватиканом і Світовою Радою Церков насильного включення в російську Православну „Церкву“ Української Католицької Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви, —

небудь навчитися, і тільки тому Москва може постійно погнорювати свої методи підступу, і ці групи, як нетлі на світло, постійно на них ловляться. Минулих сімдесят літ дають на це багато доказів.

Взяти хоча б кастрівську „революцію“ на Кубі. Тих, які допомагати йому перемогти Батісту, він на Кубі скоро зліквідував, а поза Кубою пошив у дурні. Тепер гра за цим же сценарієм в Нікарагві входить у свою кінцеву фазу, а на новій сцені в Ель Сальвадорі вона точнісінько так само починається, з голівними акторами в цих самих раях і на цих самих місцях, немов би трагічних закінчень на Кубі та в Нікарагві ніколи не було. До цих сцен можна б додати й Етіопію, В'єтнам, і дійти аж до революції у старій Російській імперії, та вони тільки помпозують факти, не вносячи нічого нового до самого сценарія.

Безперечно, коли ми придивляємося, що нині виробляють подібні групи в українській еміграційній спільноті, які на протязі останніх сімдесяти років зазнали таких болючих досвідів на власній шкідливості, ми не можемо такому стану дивуватися. І ми знаємо що кілька здорових голосів ще не можуть зовсім розвіяти мороку ночі. Та ми хочемо надіятися, що вони є світанком, по якому неминуче мусить прийти день.

XIV Конференція ВАКЛ засуджує переслідування релігії безбожницькою комуністичною російською владою, зокрема Української Катакомної католицької Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви, убивання вірних і священників, а також солідарність російської режимової Церкви „патріярха“ Пімена з безбожницькою владою та активне її сприяння переслідуванню Української Катакомної Католицької Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви;

XIV Конференція ВАКЛ підтримує екуменічний діалог з катакомбними Церквами з переслідуваними за яру в Бога, а не з режимовими Церквами типу Православної Російської Церкви „патріярха“ Пімена;

XIV Конференція ВАКЛ виявляє свою солідарність і дає повну підтримку Українській Католицькій Церкві і її Патріярхові — мученикові російських тюрем і концтаборів 18 років, Йосифові кардиналові Сліпому, Патріярхові;

XIV Конференція ВАКЛ закликає до екуменічного діалогу з Українською Автокефальною Православною Церквою через Українську Катакомбну Католицьку Церкву і її Патріярха кардинала Сліпого, і рівнож до подібного діалогу з усіма християнськими деномінаціями у большевицькій імперії, які борються проти безбожництва і національного поневолення; з найглибшим висловом пошани.

XIV Конференція ВАКЛ вітає Блаженнішого Патріярха Йосифа і кардинала Сліпого, Ісповідника віри і мученика, і підтримує його концепцію екуменізму з катакомбними Церквами, з героїчним християнством їх мучеників;

з висловом найглибшої пошани, **XIV Конференція ВАКЛ** вітає Святішого Отця, Папу Івана Павла II і його благородні зусилля підтримати Катакомбні Церкви, не зважаючи на труднощі на тому шляху;

XIV Конференція ВАКЛ підтримує Національно-визвольну боротьбу українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу через розвал російської імперії на національні незалежні демократичні держави, що створить передумови для вільного розвитку Церков поневолених тепер народів і справедливого екуменічного діалогу з вільними Церквами.

Н. К.

“ГОВОРИТЬ РАДІО ЛЬВІВ”

(СПОГАД СУЧАСНИКА)

Минуло 40 років, як пам'ятного вечора 30 червня 1941 р. у Кракові сидів я при великому радіоапараті та слухав, що говорять радіовисильні з усієї Європи про німецько-московську війну. Несподівано почув українську мову:

„Говорить Львів! Українська радіовисильна ім. полковника Євгена Коновальця! Український Народе! Волею Твоєю, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери, проголошує відновлення Української Держави! Головою Державного Правління уже є назначений Ярослав Стецько. Осідком Уряду Української Держави є Львів до часу, поки у столиці України Києві не стане центральний Український Уряд, щи перебере владу в цілій Україні! Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава!“

Цитую з пам'яті, то ж не ручу за повну ідентичність. Але такий був зміст українських радіоповідомлень зі Львова, що їх слухали українці не тільки на еміграції, а й по всій Україні, з найбільшою радістю й ентузіазмом. Такі радіоповідомлення передавав Львів три дні, доки німецька поліція не забрала. Однак, і еміграція і Край уже знали про цю історичну подію, та відзначували в усіх містах і багатьох селах Західньої України, інформували про цю подію похідні групи ОУНР на східніх землях. Довідався про це восени 1941 року і Київ, де били у дзвони, читали проклямації.

У Львові маяли великі синьо-жовті прапори на всіх державних і громадських будинках, на багатьох домах українців. Найбільші прапори майоріли над львівським театром і міською управою. В перших днях липня видно було у Львові українських вояків з Українського Легіону під командою сотн. Р. Шухевича.

Після перших днів захоплення почалися переслідування німецької поліції, Гестапо. Невідомий замаховець стріляв у авто, в якому їхав голова Державного Правління, але куля поранила автоводія. Замаховця не зловили. Люди підозрівали, що то був польський шовініст, котрий не міг стерпіти, побачивши авто з українським прапорцем. Міг бути й советський підпільник, або насланий німцями „фольк-

сдойч“, щоб позбутися немилої їм особи.

Арешти С. Бандери, Я. Стецька та багатьох співробітників пригнобили українське громадянство, що у скорому часі розчарувалося щодо німців. Прилучення Галичини до Генеральної Губернії, — така була нова назва Польщі, — та колоніяльна політика в Україні дорешти зліквідувала всі надії на німців.

Німецьке становище до відновлення Української Держави було неоднакове. Деякі німецькі старшини, навіть генерали, одобрювали це, признавали потребу відновлення Української Держави, як союзниці Німеччини, були за створенням сильної української армії. Однак, їхній голос не переконав Гітлера й Герінга, які дивилися на Україну, як на німецьку колонію, а українців уважали тільки „робочою силою“.

Д-р Ріхард Фель, співробітник полк. А. Бізанца, референта українських справ за німецької окупації Галичини, скликав конференцію, на якій заперечив факт проголошення Української Держави! Проф. унів. д-р Баєр, спец. від українських справ, повернувшись із України, твердив, що „в Україні немає інтелігенції, одже немає кому керувати державою!

На українській заперечення він „доказував“, що „бачив деяких людей, ніби інтелігентів, але вони не вміли по-німецьки, не голилися щодня, не мали краваток, випрасуваних штанів, ані вичищених черевків, то як їх можна вважати інтелігентами?“

Один німецький високий урядовець, вернувши з Києва, заявив, що Київ буде знищений, щоб знищити всяку українську державницьку традицію, а нова столиця „Райхскомісаріяту Україне“ буде... в Умані, бо там є найкращий парк — Софіївка! З Умані побудують шляхи, немов промені на цілу Україну. Крим буде один великий „Кіндергартен“ для дітей, що їх мали б родити українські жінки від німецьких вояків. Галичина буде прилучена до Райху, і „тут буде чути тільки німецьку мову“ (бо інших вивезуть!)...

Ці німецькі маячливі голоси подаю на те, щоб ствердити, що провідник Степан Бандера інтуїтивно відчув, що Гітлер такий самий ворог України, як

Роман Малашук

ПЕРШИЙ НІМЕЦЬКИЙ УДАР

(14-го вересня 1941 року)

Друзям політв'язням, які впали на шляху до мети

До проголошення відновлення української держави 30 червня 1941 року в столиці Західньої України Львові німці поставилися вороже.

Коли Провідник ОУН Степан Бандера і Голова Українського Державного Правління Ярослав Стецько відмовилися виконати їхню вимогу відкликати Акт відновлення української державности, їх і інших провідних членів ОУН заарештовано. На більшу акцію проти ОУН німці ще тоді не відважувалися. Перший великий німецький удар — німецька армія підійшла тоді вже під Київ, куди добилася в тому часі й Північна Похідна Група ОУН під командою д-ра Миколи Климишина — був у половині вересня 1941 року.

Ми переступили поріг просторої, трохи темної кімнати й якась вправна рука беззвучно закрила за нами масивні, окладені спеціальним заглушуючим матеріалом двері.

„Генде гох!“ („Руки вгору!“) — перед нами, немов з-під землі, виросла надміру висока, а при цьо-

і Сталін. Проголошенням української державности у Львові в 1941 р. він змусив німців скинути фальшиву маску „приятелів українців“, що їй досі мали німці, які загальниковими викрутками збурвали деяких наївних наших діячів. Якби всі українці були тільки слухняними робітниками, як того деякі домагалися, то п'ятно українського германофільства, що його причепили нам наші вороги з приводу Берестейського миру в 1918 р., було б дальше великою перешкодою для нашої акції за українську державність у вільному світі. Це п'ятно було б поважною перешкодою навіть переїхати нам у вільний світ. Наші націоналісти-революціонери своєю кров'ю змисли несправедливе „п'ятно германофільства“, що було спричинене большевицькою агресією та необхідністю рятувати наше важке положення в 1918 р. Всі заходи грати славетного Акту 30. 6. 1941 р. безпідставні, бо зроблено те, що можна і треба було зробити, щоб боротьбу за Українську Державу продовжувала всенародна бойова акція УПА — новітня Запорізька Січ.

Вшануймо гідно Героїв за Волю України!

му кремезна постать гештапівця. Ми його знали — це був СС гавтштурмфюрер Крюгер, комендант гешт. станиці в Станиславівській окрузі. У цьому місті деякі з нас ходили колись до української гімназії.

В одну мить бічними дверима ввалилися до кімнати гештапівці з оголеними пістолями в руках і оточили нас з усіх сторін таким тісним перснем, що холодні цівки їхньої зброї майже дотикали наших сідягів. Їх було біля двадцяти „молодців“. — вся залога в будинку станиславівського гештапо.

Це сталося в неділю, 14-го вересня 1941 року, в год. 4-ій пополудні при вул. Білінського в Станиславові, в деякий довший час по проголошенні тут у липні відновлення української державности, проклямованої у княжому городі Льва 30-го червня.

Ми були заарештовані — нас четверо, окрім мене д-р Богдан Рибчук, мгр Євген Лозинський (помер у Нью Йорку 17 грудня 1977 року), і сл. п. Василь Бандера, рідний брат Степана Бандери, який загинув замордований в концентраційному таборі Авшвіц у липні 1942 року. В цьому концтаборі, в цьому часі був замордований другий рідний брат Степана Бандери, д-р Олександр. Дещо пізніше згинули там: мгр. Дмитро Яців, секретар міністра народного господарства Українського Державного Правління, Микола Коваль, мгр. Роман Полутранка, Леонтій Дяків і інші, разом 17 із перших двох груп, привезених з в'язниці Монтелоніх у Кракові до Авшвіцу в липні-серпні 1942 року. Повоєнні знавці подають, що в Авшвіці згинуло п'ять мільйонів в'язнів.

Навіщо гештапівський опричник, що з тріюмфуючою й ехидною посмішкою, взявшись за боки, поза перстнем своїх таких же, як і він, опричників, помалу, наголошуючи кожний склад, немов із заклоятої книги читає — випльовує крізь зуби: „Ін дер наме дес фюрерс дес Гросдойчляндс зінд зі фергартет“ (в імені фюрера Великонімецьчини ви є заарештовані)!? Хіба ж цього й так не видно?

І чому він, вживаючи театральних поз, жестів, слів — виголошує до нас промову! Хіба ж вона тут потрібна — ця промова?, і цілий цей вдаваний театр?

Але ж очевидно! Нас чейже було запрошено на

...конференцію. І ось саме й відбувається оця „конференція“. Власне, це тільки скромний початок „конференції“, яка триватиме довго — роками...

І „пан“ гавшттурмфіурер говорить „промову“ — монолог. Він же ж і предсідник „конференції“. І єдиний промовець. І головний актор.

Мов довбні гатять його слова по наших головах, покищо лише слова, покищо. Він кричить, скаженіє, біситься, горлає, прямо реве. Б'є кулаками об стіл, кидається по кімнаті, мов дикий звір. Від ударів і несамотитого крику дзвенять шиби у вікнах... — Як хтось смів проти волі фіурера проголошувати українську самостійну державу, як взагалі посміла ОУН щонебудь робити? — він не знаходив відповідно сильних слів, щоб належно назвати „злочин“ і „злочинців“ з ОУН.

Гавшттурмфіурер виходить із себе, він то червоніє, то блідне, на устах виступає піна: — тепер він нам покаже! Це нам не польська поліція і навіть не НКВД, це — геш-та-по! Ми швидко дізнаємось, що це таке — гештапо!

Ми — чотири „найбільші злочинці“, стояли непорушно й німо з руками, піднятими вгору, а проти нас і кругом нас цівки холодної зброї.

Нас обшукали, забрали всі знайдені речі і відпровадили до сусідньої кімнати. Звідти водили по одному на преслухання, що тривали годинами. Переслухував „сам“ Крюгер при допомозі своїх помічників. Серед цих опричників були теж два брати Маурери, народженці галицької землі. Їхній батько — німець, який давно поселився в Галичині, а сини, виховані серед українського оточення й на українській землі, вигодувані українським хлібом, володіли тепер українською мовою краще як німецькою. З приходом на нашу землю німців обидва стали фольксдойчерами, одягли гештапівські мундури і були гідними допомагачами Крюгера. Так „віддячувалися“ українцям за український хліб! При допитах „допомагав“ ще великий, вовчої породи пес. Допитували по черзі одного з нас, решта три стояли в сусідній кімнаті, лицем до стіни з піднятими вгору руками і під наглядом озброєної варті.

Далеко по півночі допити були закінчені й нас перевели через подвір'я до поліційної в'язниці, яка приміщувалася в цих самих будовах. Нас розмістили в одиночках й так, що побіч кожної одиночки, куди посадили одного з нас, була одна келія порожня. Порозуміння поміж нами було в цей спосіб виключене.

Що буде з нами завтра — ми не знали. Ми були — як написав поет Драй-Хмара, в'язень советських тюрем і концтаборів — „у кам'янім мішку“. В кам'янім гештапівському мішку.

Поведінка і „промова“ гавшттурмфіурера ворожили радше швидкий і радикальний фінал справи для нас усіх, і з цим треба було нам серйозно рахуватися.

Та заки ми встигли прийти до будь-якого висновку, до наших келій почали приводити щораз, то нових „злочинців“. Не лише із самого Станиславова, але й з Богородчан, Калуша, Надвірної, Галича, Тисмениці, Товмача, Кутів та ін. міст Станиславівської округи.

Гештапо добре „попрацювало“ цієї ночі. До ранку, як це згодом виявилась, було заарештованих до 200 людей. Наше положення, очевидно, від цього не покращало. Навпаки. І коли нам не дали нічого їсти в понеділок і вівторок та не допущено нам жодної харчової передачі ні від родичи, ані від Українського Допомогового Комітету, то — хоча ніхто з нас цього голосно не висловлював — всі думали про одне: швидкий кінець. Всу келії відносно невеликої поліційної в'язниці, включно з тими, де ми на початку сиділи одинцем, були виповнені по-береги.

А „в середу вранці йшли новобранці...“ — нас вишикували на в'язничому подвір'ї, почислили, завантажили у криті авта, додаючи до кожного грузовика озброєну варту. Серед арештованих були і дівчата. Тоді в одного з наших друзів — Володимира Дейчаківського (помер у Торонті 11-го грудня 1964 року) забрали коц, який він приніс зі собою до в'язниці — мовляв навіть здався тобі коц, коли й так... Цей, здавалося б, незначний випадок збільшив наші припущення відносно нашої долі.

Почулися свисти і вантажні авта рушили. За містом була дорога, що провадила на Вовчиноцьку гору в ліс... Якщо ми поїдемо цією дорогою, не залишалося жодних сумнівів щодо її закінчення.

Та, видно, ще не прийшов той час, і авта виминувши дорогу в ліс, спрямувалися на Галич — Львів.

У Львові нас „гостинно“ прийняла славновісна, особливо в підсотетських і піднімецьких часах, в'язниця при вул. Лонцького. Але завдяки німецькій запападливості, в'язниця була наповнена поза береги, і наш транспорт „заквартирували“ в коридорі. Цю в'язницю знали багато з нас із недавнього в ній побуту (в підпольських і підсоветських часах), і тому було тут нам з цієї причини ніби „якось

МЕТРОПОЛІТАЛЬНЕ ЧІКАГО ВІДЗНАЧИЛО 40-ЛІТТЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ 1941

Заходами ОУВФронту, при співдії Почесного Комітету та Ділового Комітету, що його очолював д-р Р. Кобилецький, у Чікаго 18. 10. 1981 р., у великій залі готелю „Бісмарк“ відбулося відзначення 40-ліття Акту 30 червня 1941 року. Позад 400 учасників одержали пам'яткові, гарно складені й видрукувані двокольорові програми, із списками Комітетів, текстом Акту 30 червня 1941 р., Резолюцією законодавців Ілліною про підтримку України в боротьбі за державність та ін. важливими статтями.

Програму, після виконання гимнів ЗСА і України оркестрою О. СУМ-А ім. М. Павлушкова, під диригуванням С. Яхнеса, та молитви, проведеної пастором О. Гарбузюком, провадив двома мовами голова Відділу УЖКА в Чікаго д-р М. Харкевич. Страви благословив о. О. Кулик. Після того був представ-

відрадіше“ — ніби „в себе дома“...

На другий день рано ми завважали, як на подвір'ї ушикували в ряди транспорт. Серед в'язнів було багато наших друзів зі Львова, Самбора, Дрогобича, Перемишля, Стрия. З цього ми зміркували, що арешти відбулися в цілій Галичині. Нашу Станіславівську групу долучили до цього транспорту і велика валка вантажних авт рушила в західному напрямі — на Краків — „курулася доріженька...“ Проїжджаючи добре нам знайомими вулицями, ми прощалися з нашим Львовом, де в підпіллі гартувалася молодість наша золота, ще не знаючи, чи й хто його ще колись побачить. Всі зосереджено мовчали... Було 18-го вересня 1941 року.

До Кракова прибули ми пізньою ніччю, до тюрми Монтелюпіх. Тут теж було переповнення і до кожної одиночки посадили нас по шестеро. До „моєї“ келії потрапив, разом з іншими, Василь Бандера і мгр. Євген Лозинський.

Це був перший довший етап на нашому шляху. Звідси дороги повели нас на Ашвіц, Мавтгаузен. Ебензее... 1941, 1942, 1943, 1944, 1945... Не всі пройшли ці дороги. Багато загинуло в нашому великому поході до заповітної мети. Але на місце загинулих на різних місцях і полях і в боях станули нові. Прапори нашої боротьби бере в свої дужі руки молоде українське покоління і маршує далі.

Великий Похід українського народу триває і до мети дійде!

лений почесний стіл із представниками українських Церков, Прем'єром України з 1941 р. Достойним, Ярославом Стецьком, федеральним конгресменом дост. Генрі Гайдом, представниками народів АБН, видатними українськими діячами політики, економіки, науки і культури.

Українську Народну Поміч, яка шойно перед тим переїхала з Пітсбургу до Чікаго при 925 Північ Вестерн авеню, репрезентували Головний Предсідник В. Мазур, Головний Секретар А. Никончук, голова Чікагівської Округи УНП д-р М. Головатий та представники Управ численних Відділів УНП.

Напередодні свята відбулась пресконференція.

Святкове слово виголосив Голова Українського Правління з 1941 р. Достойний Ярослав Стецько, який наголосив на тому, що „Увесь народ є творцем Держави“, підкреслив, що Український Уряд ніколи не відкликав Акту 30 червня та що „Творці Української Державности ніколи не схлять чола перед ворогом України“. Блискучу, сповнену глибокої аналізи історичних подій третього періоду Української Державности доповідь, із переможною перспективою розвалу московської імперії СРСР силами поневолених народів, довго оплескували присутні. Так же тепло оплескувала зала виступ конгресмена дост. Генрі Гайда, який, привітавши Прем'єра України і в його особі усіх українських борців за волю й державність, заявив, що комунізм, як доктрина, вже провалився, що Америка міцніше і озброюється та що „зміцнюється братерство народів, як раніше проти фашизму і нацизму, так тепер проти комунізму“.

Текст Акту 30 червня 1941 р. укр. мовою відчитала п-а Христя Верещак, англійською — п-а Вікторія Мазур. У мистецькій частині виступали вокально-інструментальний ансамбль „Мальви“ під керівництвом Марійки Гаврилюк і П. Гончаріва з відповідним зворушуючим змістом, бас-баритон д-р І. Рудавський, при фортепіані — д-р В. Касараба. Всі мистецькі виступи тепло приймала публіка.

Від народів АБН виступали з короткими привітаннями багато представників; письменник ред. Л. Рихтицький зачитав знаменного листа з України, — Заповіт важко хворого Володимира Горбового, із схваленням усіх рішень Революційної ОУН; д-р М. Куляс прочитав текст Резолюції Стейту Ілліной в 40-ліття Української Державности; представник ОУВФронту в Омага, Небраска, М. Воробець вручив

ВИСКАНСИН ДЕЛЛС СВЯТКУВАВ АКТ 30 ЧЕРВНЯ

Українська громада у Вискансин Деллс, яка нараховує всього біля 30 родин, заходами членів Визвольного Фронду і 29-го Відділу Союзу Українок Америки вирішила святочно відзначити Акт 30 Червня — відновлення української самостійної державності 30 червня 1941 року в неділю, 27 вересня м. р.

В одній з розкішних заль мотелю Делл В'ю (який є власністю українців) зійшлися на спільний обід 45 осіб, перед сценою, гарно прикрашеною українськими національними прапорами і вишиваними рушниками навколо великої мапи України з Тризубом посередині. На мапі червоними полум'яними язиками позначені були місцевості битв, боїв та повстань проти обидвох окупантів України — Німеччини і Росії. Декорацію запланував і виконав п. Ігор Шагай. У програмі свята п-і Анна Скібіцька відчитала вірш М. Галичка, присвячений творцям та учасникам Акту 30 Червня.

Запрошений на доповідача з Чикаго, ред. Любомир Рихтицький, який прибув із своєю дружиною Зеною, дав перспективні порівняння цього Акту із історичними Актами Визвольних Змагань та постановня Карпатської України. Зокрема доповідач підкреслив цей жалюгідний факт, що ще до сьогодні дехто з українців не усвідомив далекоїдучого історичного та політичного значення цього Акту для справи визволення України та для належного ви-

Прем'єрові України вишитий Тризуб — працю старенької українки, яка довгі роки каралась у Сибіру, а тепер прибула до ЗСА, а в кінці було вбучено Грамоти-Подяки від Українського Визвольного Фонду видатними Жертводавцям, під гучні оплески вдячних присутніх.

Святова програма закінчилася подякою-молитвою, яку провів о. мітрат М. Бутринський, та співом усіми присутніми пісні „Боже великий“.

Відзначення 40-ліття Державнотворчого Акту 30 червня 1941 р. в Чикаго виявило здоровий патріотизм Громади і надхнуло учасників до дальших змагань у далекому запіллі за волю і державність України, яка потребує нашої організованої і постійної допомоги в боротьбі проти московського окупанта.

(Л. П.)

світлення ролі українського народу і його боротьби проти двох окупантів під час Другої світової війни. Один з окупантів, Німеччина, втратила своє великодержавне становище, другий окупант, Росія — за словами самого президента ЗСА, Рональда Регена — є ворогом Америки число 1 — і є ворогом всього цивілізованого світу.

Закінчене відспіванням українського національного гимну свято залишило незабуттє враження в учасників, які висловили побажання влаштувати частіше національні імпрези у Вискансин Деллс — перлині цього гарного стеїту, осередку туризму.

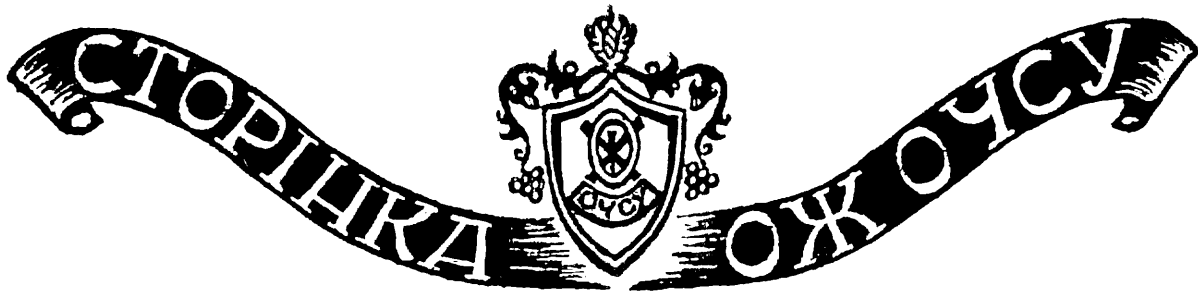
О. Хіч.

В ОТТАВІ ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ

Демонстрація 15. 11. м. р. в обороні національних прав України і українських політ'язнів була організована Комісією за зільнення українських політ'язнів та Організаціями Українського Визвольного Фронту.

Перед канадським Парляментом зібралися понад 900учасників з Торонта, Ошави, Гамільтону, Ст. Катеринс, Лондону, Монтреалю і Оттави. До української демонстрації прилучились велика група в'єтнамців, лотинів, болгарів і гольських активістів „Польсько-канадського дієвого комітету“. Представник цієї групи, Анджей Пекарський в своєму слові заявив про спільність українських і польських інтересів; „...Ми, поляки, підтримуємо українські змагання за свободу та незалежність... Ми вимагаємо звільнення всіх українських політ'язнів... Україна і Польща це чисельно два найбільші поневолені народи Советським Союзом... Обидві наші нації мають свої традиції боротьби проти гнобителів та поневолювачів... Спільними зусиллями ми поховаємо советську імперію на цвинтарі гнилих пережитків історії“.

Зібраних демонстрантів привітав від організаційного комітету Михайло Фіголь, висловлюючи признання за подивугідний грєсяв солідарности серед еттибольшевицьких угруповань. Від українських демонстрантів промовляв Юрій Ганас. Промовець підкреслив, що метою демонстрації звернути увагу канадського уряду на підневільний стан України, протестувати проти посиленого курсу русифікації“.

З ДІЯЛЬНОСТІ ОЖ ОЧСУ В СИРИКЮЗАХ

Відділ ОЖ ОЧСУ в Сиракюзах від початку свого існування стало опікується потребуваними українцями в ССРСР і Польщі. Тепер є посилена акція, ви-

ВІДБУЛАСЯ РІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОЧСУ В НЬО ЙОРКУ

У днях 24-25 жовтня м. р. відбулася в Нью Йорку річна Конференція ОЖ ОЧСУ, присвячена недавно померлій сл. п. Уляні Целевич. Конференцію організувала перша заступниця голови, сьогодні діюча голова Марія Нестерчук, разом з членками Гол. управи М. Лозинською, М. Твердовською та Д. Степаняк.

Запро прикрашував чудовий скульптурний портрет Уляни Целевич, мистця Черешньовського. Хвилиною мовчанки й молитвою почалася конференція, якої змістом були дуже докладні звіти референток Гол. Управи та голів Відділів, що дало загальний образ діяльності.

Після ділової дискусії слідувало заключне слово Марії Нестерчук і доповідь з нагоди 110-ї річниці народження Лесі Українки, яку прочитала п. Л. Андриєнко-Данчук.

Під час спільної вечери відбулася цікава програма. Оксана Керч відчитала слово про Уляну Целевич, в якому визначила їй перше місце серед визначних політичних діячів діаспори. Артистка Іванна Кононів заспівала дві пісні в фортепіановому супроводі Тараса Левицького, яких зібрали нагородили щирими аплесками. Потім Мирослава Крук проголосила вислід останнього конкурсу фундації ім. Ляиси Целевич на музичний твір, зв'язаний з темою 1000-ліття хрищення Руси-України.

У неділю після складення плану праці та схвалення резолюції відбулося закриття Конференції.

кликана польською кризою. Жіночий Відділ ОЧСУ в Сиракюзах включився до цієї акції, мобілізуючи всі свої сили. Впродовж останніх трьох місяців вислано до Польщі 19 посилок. До цієї акції включаються всі, не тільки українці, але й американці. Ніхто не відмовляється. Висилаються харчові посилки і з одягом, в залежності від матеріальних умов даної сім'ї, чи осіб. До одягових посилок, крім доброго трохи уживаного одягу і взуття, вкладається ще санітарні речі першої потреби як мило, порошок, шампунь тощо. Фонди частинно здобуває Відділ із проданих вареників в рамках суспільної праці і зі збірної листи жертводавців.

Хочу зацитувати уривок з листа, недавно одержаного з Польщі з дня 30. 9. 81: „Цього року літа буде краще ніж втєрік. Сподіваємось, що харчів буде більше (крім масла і м'яса). Але то перспектива на майбутнє дуже погана: в склепах нічого немає (люди все викупили, бо гроші тратять вартість, а спекулянти в змові з продавцями купують „на заплечу“, а потім продають зі зиском, напр., пачка цигарок, яка коштує шість злотих, на базарі коштує сорок-п'ядесят зл.). Бракуватиме вугілля, продукція буде менша, бо не буде енергії електричної. Преса вже пише, щоб купувати свічки (а їх немає в склепах), бо будуть виключати світло. В склепах зі взуття голі полиці, немає ні одної пари взуття для мужчин. Але про це вже годі. Є ще інша цікава зміна демонстративне посилення католицизму—майже всі зробились віруючими. По радіо трансмітують Службу Божу, в телевізії показують різні врочистості. Всі історичні річниці відбуваються при участі духовенства і т. д. В пресі також панує більша свобода, часто критикують людей на становищах, а це колись було неможливе, та пишуть про справи, про які ніколи не писалось, напр., в тижневику „Солі-

дарність" надрукували статтю на цілу сторінку під заголовком „ЛЕМКОВЕ“, а ось коротенький зміст:

„Лемки то не українці“, хоч в середині статті виходить, що вони все ж таки українці, жили в Бескидах від 14-того століття“. Їх вивезли без причини і негуманно, розкинули по цілій країні, не дозволяють їм вчитись в школах рідної (лемківської мови), держава не хоче їм віддати лісів, які забрала (йдеться про тих лемків, котрих не вивезли, або котрі повернулися і домагаються, щоб їм віддали все, що було їх), що Гомулку всю війну переховували лемки, але як вони писали до нього, то він навіть не відповів і делегації не прийняв"... Може це й добре, що таке написали, бо багато людей думало, що в Польщі немає національних меншин.

Важливим почином сл. п. мгр. Уляни Целевич-Стецюк були „КИЇВСЬКІ ВЕЧОРИ“, імпреза, присвячена серцю України Києву. Важливість цієї імпрези є актуальна саме тепер, коли червона Москва, прибравши облудну назву старшого брата, хоче позбавити нас всього того, що тільки нашим українським називається. На цьому відтинку культурної діяльності Відділ ОЖ ОЧСУ в Сиракюзах має вже свій вклад. На запрошення Відділу ОЖ ОЧСУ з Рочестеру, молоді члени Відділу ОЖ ОЧСУ зі Сиракюз і члени СУМ ім. „БАЗАР“, брали участь в імпрезі „КИЇВСЬКОГО ВЕЧОРА“, в Рочестері, демонструючи історичну ношу княжої і козацької доби, в загальному було 16 візців.

Дня 4-го жовтня 1981 р. в залі Українського Народного Дому в Сиракюзах відбувся вдалий „КИЇВСЬКИЙ ВЕЧІР“, організований Відділом ОЖ ОЧСУ зі Сиракюз при співучасті молодечих організацій СУМ і ПЛАСТУ.

Голова Відділу ОЖ ОЧСУ є подр. Марія Карпишин.

Хочу подати дві цитати. Одна із варшавського „НАШОГО СЛОВА“, зі статті „Подих століть“ Л. Пономаренка з вересня 1981 р., а друга із доповіді мгр. Гані Грицик „Історія Києва, що була виголошена на „КИЇВСЬКОМУ ВЕЧОРІ“. Пономаренко на закінчення своєї статті пише: „У травні наступного року, коли Київ відзначатиме своє славне 1500-річчя, до столиці України з'їдуться гості з усієї планети. Звичайно ж, вони прийдуть на площу імені жовтневої революції, оновлену, нарядну, неповторну головну площу міста — ювіляра. Їм буде на що подивитися!“.

В заключному реченні доповіді мгр. Гані Грицик „Історія Києва“ сказано: „Сповнилося пророцтво св. апостола Андрея, на київських горах стоїть золототерхий Київ уже близько 2,000 років, його існування є вічне і ніяка сила безбожної Москви не зможе його зруйнувати“.

Хочеться вірити, що Відділ ОЖ ОЧСУ в Сиракюзах витриває й надалі у своїм шляхетнім змаганні і буде мати моральне задоволення, що добре сповняє заповіти своїх зверхників.

За Ростиславом Сиракюзьким

ІЗ ДОКУМЕНТІВ

ПРО ПОКАЯННУ ЗАЯВУ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

Після розглянення покаяної заяви в справі вбивства більшовиками польських старшин в Катинському лісі в 1940 р., що її підписали, разом із російськими дисидентами, члени Закордонного представництва Української Гельсінкської Групи — П. Григоренко, Л. Плющ, Надія Світличка а теж Раїса Мороз, Крайова Рада УККА схвалила під час своїх нарад 14 червня 1980 р. таку резолюцію:

„У зв'язку з опублікованою в російській пресі, в квітні 1980 року, покаяною заявою советських дисидентів за злочин вбивства польських воєняків і старшин в Катині, що її підписали російські правозахисники, а також деякі українські правозахисники, зокрема члени Закордонного Представництва Української Гельсінкської Групи — П. Григоренко, Л. Плющ і Н. Світличка, які разом із росіянами каються за злочин „нашої країни“ і „нашого народу“, приймаючи цим вину Москви за катинський злочин і гд себе, дебто на український народ, — Екзекутива УККА вважає підписання цієї покаяної заяви українськими правозахисниками як шкідливе для української справи і закликає тих українців, які підписали, відкликати публічно свої підписи“.

„Правозахисники“-дисиденти дотепер своєї покаяної заяви, яка є наклепом на українську націю — не відкликали.

„Правозахисники“-дисиденти, які прибули сюди на літаках із ССРСР, звичайно, можуть мати свої погляди, але не можуть претендувати на речників Нескореної України, ані на підтримку з боку УККА чи національно виробленої частини української вільної спільноти поза межами московської окупації.

У 1982 РОЦІ МАСОВО ВІДЗНАЧАЄМО 40-ЛІТТЯ З ЧАСУ СТВОРЕННЯ ГЕРОЇЧНОЇ УПА І 50-ЛІТТЯ МОСКОВСЬКОГО ГОЛОДОМОРУ В Т. ЗВ. УССР— УКРАЇНІ В 1932-33 РОКАХ.

Оксана Керч

СЛОВО ПРО ВИДАТНУ УКРАЇНКУ

Митрополит Іларіон, стоячи над свіжою могилою князя Володимира Великого в Києві, сказав:

„Встань, чесная глво! Несі умерл, но спиши“.
— „Встань, чесна голово! Ти не помер, ти спиш!
Тут стоїть твій син Ярослав і твоя невістка Ірина.
А подивись навколо: побачиш, що вся Русь тут.
Нова Русь, ти її відродив і оновив“.

Хочеться мені повторити Іларіоновими словами:
Ти не померла, Уляно! Ти спиш. Тут стоять твої подруги, тут стоїть загін ідейного жіноцтва, зорганізованого Тобою, що в критичний час нашого народу в Україні і в час еміграційних незгод — відродив високі ідеали „все для Батьківщини“ і оновив наше життя.

Уляна Целевич з'явилась на нашому обрії в такий час, коли, здається, вибила потрібна година. Про неї говорили в колах жінок, яких не задовольнила діяльність емігрантських установ, про неї

довідались, що вона організує жіночу силу не для товариської, харитативної, а для політичної діяльності.

Мені дуже хотілося побачити ту жінку, що так відважно зірвала в стандарті „жіночих справ“... І ось одного дня нас кілька, філяделфійок, вже членів управи Відділу ОЖ ОЧСУ, вибралися на засідання Головної Управи Об'єднання в Нью Йорку. Там мала бути присутною Уляна Целевич з Чикаго.

Я уявляла її високою, енергійною жінкою, не дуже зважаючою на моду, що вміла запально промовляти й закликати до праці. Я знала багатьох жінок з підпільної організації, знала діячок з Волині, знайома була з визначними діячками жіночого руху і ніяк не могла уявити Уляни Целевич,

Здогади, яка ж вона, не покидали мене всю дорогу аж до будинку Українського Визвольного Фронту, де мала відбутись перша зустріч з нашою головою. А вона стояла вже у залі, розмовляла з кимсь, а коли довідалась, що ми з Філядельфії, сама підійшла до нас і, усміхаючись, простягнула до нас не руку на привітання, а широко розкриті обійми, якими огорнула і мене. Це була мініатюрна, щупленька, вродлива пані з сивіючим волоссям, елегантно, хоч скромно одягнена, з дуже старанною зачіскою та мініатюрними ніжками в мініатюрних черевичках. Пригадую, мала на собі чорну суконку з вишитим комірцем та тризубиком на грудях.

Нам було дуже приємно зустрітись з давніми знайомими товаришками зі школи, познайомитись з панями з інших міст Америки, але не дуже сильний проте рішучий голос Уляни перервав наші голосні розмови. Ми знайшли місця поближче до президентського стола і стали слухати. Пам'ятаю майже дослівно її першу до нас промову. Чому саме Об'єднання, чому тепер? А це був час, коли закордон стали проникати перші вістки про рух опору в Україні, про перші наступи, перші ув'язнення і перші жертви. Уляна про все те нам дуже докладно розповідала, не заглядаючи ні разу в папери, документи, книжки, які витягнула з великої, битком набитої течки, яку, ми пам'ятаємо, завжди мала з собою. Кожна з нас мала напевно те саме враження про Уляну: це жінка з несамовитою пам'яттю, з даром слова, з даром виступу, який просто приму-

ЮВІЛЕЙ НАШОГО КИЄВА

У Рочестері, Н. Й., заходом Відділу ОЖ ОЧСУ 27 вересня м. р. в залі укр. кат. церкви „Св. Богоявлення“ відбулася велика імпреза, присвячена нашому Києву, із такою програмою: відкрила п-і Балко Катря; реферат на тему нашого Києва; деклямації юних суміщів Макашів Оксани, Хвесик Христі, „Молитва“ і Чолач Марка — „Рідний Край“. „Плач Ярослави“ відчитала гарно п-і мгр. Леся Балко-Рабарська.

По концерті відбувся показ жіночої носі із княжих часів, які привезла п-і Марія Карпишин, голова ОЖ ОЧСУ із Сиракуз, які сама пошила з дорогого брокату й оксамиту. Їй належить щира подяка громадянства.

Модельками української історичної носі були гарні, молоді дружинниці СУМ-А із Сиракуз, а заповідачкою була подруга А. Грицик, яка описувала кожену носу з княжих і козацьких часів.

Голови модельок прикрашували дуже гарні, стародавні, традиційні корони. Княгині Ольга і Ярослава стояли посередині, а їх оточували боярині, дружинниці, вельможі й киянки-міщанки.

Це був чудовий, незабутній вечір.

Іванна Терлецька, Пресова Референтка.

шував думати так, як вона і робити те, для чого вона дає приклад.

Я не знала її з України. Вона була молодша за мене і вона не була така як ми всі. Народжена в Чикаго 1915 р. на вулиці Огайо, якраз напроти того місця, де тепер на вул. Чикаго стоїть Сумівський будинок, охрещена в церкві св. Миколая, виїхала з батьками в Україну з волі свідомих батьків, які, відчуваючи зв'язок з Україною, не бажали, щоб у житті їхньої дитини цей зв'язок з рідною землею ввірвався. Юначка Уляна мала закінчити свою освіту в українській школі і згідно з бажанням батьків повернутися до Америки свідомою українкою. Вона закінчила в Стрию учительський семінар, який доповнила гімназійною матурою і записалася на Львівський університет. Вже в середній школі стала пластункою, а коли поляки заборонили Пласт, стала членом ОУН, в якій склала організаційну присягу на руки пізнішого шефа Генерального Штабу УПА легендарного лицаря Олекси Гасина. В час війни, працюючи в кооперації, була зв'язковою між двома роз'єднаними частинами Галичини. В 1941 р. вибралася на Схід з Похідною Групою Південь і, рейдуючи південною Україною, з невеликою групою добирається до Дніпра біля Дніпропетровська.

Про цей небезпечний рейд в чудесну Україну вона розповідала мені однієї ночі в ньюйоркському готелі:

„Ми йшли степовими дорогами, іноді не зустрічаючи й цілий день людей. Колгоспи попалені, скрізь руїни, попелища. Люди десь ворухаться, ми це відчуваємо, але нікого не видно. Пізніше зрозуміла, що нам не довіряють, як не довіряли нікому чужому. Згодом, знайшовши зв'язок, ми зустрілися з людьми. Після такої осамітненості, що могла розчарувати найбільшого ентузіяста, сердечне прийняття чужих нам навіть з вигляду людей, було таке щире, що оце в житті вперше! Не можу згадати без слів материнських обіймів жінки, що сказала: „У мене була така ж дівчина як ти, чорнява, дрібненька. Її розстріляли“. Я пробула в хаті тієї жінки шість годин, які мала для сну і відпочинку. Але я не спала. Ми розмовляли з нею про все. Це була для мене лекція націоналізму, соціалізму. Ця селянка мала ниобмежене знання. А була зі мною одверта тому, що я їй широко призналася, що прямую до Дніпра, щоб там повірити, що я таки в Україні, яку я знала з книжок. Вона не була свідком мого приві-

тання в святою рікою України. Я, побачивши смужку чудесно синьої води з-за очеретів і пішаних насипів, останніми силами приповзла на беріг і скотилась в воду. Переді мною, стоячою в воді, задзвенів жайворонок. Вода була прозора. Я стала долонями черпати воду і пити. Напившись, я клякнула на березі й паряче подякувала Господеві в безладних словах молитви, перемішаних із висловами захоплення тим, що було навколо. Переді мною була свята ріка! Яка вона чудова! Я — американка, вироста на березі таки дуже непоганого озера Мишиген, я переїхала океан, бачила європейські ріки, оглянула неторкнуту ногою людини незайману красу канадських озер, але тут було щось, чого не зрівняти ні з нічим. Тут були й козацькі чайки, тут були тіні козацької вольниці; тут чулися копита татарських коней, десь туди на північ мали світитися золотобанні київські церкви; тут жила незрима історія мого народу, тут п'янила краса моєї землі, виміряної, виплаканої висненої в моєму короткому, спрагненому Батьківщини, житті я могла, напившись Дніпрової води, проходившись у його срібному плесі, залишитись зачарована на все своє життя! Ще ніщо мене так не приваблювало до себе, як ця чудова ріка і цей тихий надвечірній час на тих шовкових травах під тихий шепіт тирси“...

Коротка ніч в готелевій кімнаті дуже швидко минула. Ми з Уляною мусіли рано прокинутись, бо перед нею був довгий і трудний день, пов'язаний з нарадами, виступом і маніфестацією, а мені не хотілося прокидатись з того чарівного сну, в якому я потонула, слухаючи слів Уляни про Дніпровий берег. Інші її не такі вже повні розповіді про похідні групи слухала вже уривками, бо ніколи не було часу, навіть у моїй хаті, коли Уляна ночувала в нас, ні в її хаті, бо завжди був великий поспіх, бо завжди було страшенно багато роботи, яку Уляна завжди встигала зробити.

Ми її всі страшенно любили — кожна з нас за щось інше. Одні за той ентузіазм, який вона викликала своєю приявністю в якомунедбудь відділі, за ці суто політичні успіхи її акцій в Вашингтоні, Нью Йорку, її рідного Чикаго. Інші за це пробудження в наших організаціях до саме тих, а не інших об'єктів. Інші за те, що вона все знала, вона уточнила те, що в наших душах тільки жевріло. Вона на все мала відповідь, вона встигла вже все опрацювати, вона думала за всіх нас. Мене захоплювала

в ній ще інша прикмета, така нечаста серед людей політика: вона була скромна, і кожне розумне слово її не поминуло. Вона вмiла слухати порад, хоч сама найкращі все знала. Вона відносилась до нас з любов'ю і пошаною, що в свою чергу й передавалося всім без винятку. Її рішучий характер мав закутини чисто жіночих емоцій, які виявляли безмежжя ніжності, терпеливості, захоплення і того, я сказала б, шостого змісту непомилності, коли йшлося про наше відношення до України, що було в її понятті єдиним нашим категоричним імперативом. Все для України — не було гасло. Це була єдина пристарість, тим цінніша, що органічна. Мабуть за ту виключність наших функцій — цю працю для України — я її найбільше любила, бо це ми носимо в душі всі, не дивлячись на те, чи ми це усвідомлюємо.

Кожних три роки, коли треба було вибрати Управу на конвенції, у нікого з нас не було іншої думки: Уляна мусiла бути головою, бо ніхто інший її не заступив би. Не можу сказати, що вона нас не виховувала. Деякі з наших членок чудесно тут орієнтуються в міжнародних політичних подіях, дарма, що це не є ні їхня професія, ні освіта. Багато з наших пань вмiють чудово без зайвої „бабської“ балаканини вести хоч які важливі сесії і наради. Багато із них логічно, коротко вмiють промовляти, чи то звітуючи, чи забираючи голос в дискусіях. Все це школа Уляни Целевич. Уприсупнилася нам справи, до яких доходять або й ні політики.

І ще одна прикмета, яку я завважила і переконувалась кожнораз, перебуваючи в її товаристві, яку я б бажала, щоб вона передалась не лише нашим членкам, а усім укр. патріотам на чужині. Це — цілеспрямованість. Вона організувала, працювала, вона виступала завжди там, де треба було допомогти Україні. Це ж вона перша (зараз вона має послідовників навіть серед молоді і не конечно серед націоналістів) звернула увагу америк. політикам на Україну, на її героїчних жінок, поетів, угістів, творців підпільних організацій. Вона завжди, проходячи до конгресмена, представника ООН, дружини президента, не скинула, не просила допомоги, ні — вона представляла справу так, що ця наша укр. справа мала бути нині чи в майбутньому — американською справою, справою Вільного Світу. Вона в своїм „стейтмент“ не плакала, що Катрю Зарицьку мучать в тюрмі, вона писала завіщо

її мучать. Вона підносила вартості „дисидентів“ не як тих, що збунтувалися, а як непересічних борців за людські вартості, за незаперечні заслуги для людства. Що її розуміли навіть прагматичні ам. політики, її інтенції, свідчать численні їхні листи, ніколи не чемностеві, ніколи не такі, щоб збутись. Колись треба буде опублікувати те листування, з якого виглядає не лише непересічна політична зрілість Уляни Целевич, а й розум і освідмлення америк. політиків.

За 15 років її діяльності, якої ми були учасниками й виконавцями, ми знали про її плани на майбутнє, але вони залишались для нас вічною таємницею. Їх було так багато, що велич тієї діяльності важко вкласти в працю однієї особи. Тільки далекий відгомін того, що зробила і мала ще зробити оціним не сьогодні, коли ще в повітрі, яким ми дишаємо, вчувається її лагідний голос.

Життя американочки з Чикаго було незвичайним і трагічними сторінками особистого життя і величними успіхами її політичної діяльності. Все те разом, переплітаючись щодня, щогодини, підносило її духа до незвичайних висот, забираючи рівночасно її фізичні сили.

Зрима постать нашої провідниці віддалилась від нас назавжди, але й назавжди, поки нашого життя — стоять перед нами ті заповіти, які були змістом її життя.

Продовжувати розпочату діяльність, наш моральний імператив, хоч часи мiняються і ми мiняємось у них, як говорили старовинні римляни. Так виходить, що не зважаючи на те, що Україна в смертельному затиску московської неволі „сміється смерті ввічі“, еміграція, загубишись у добробуті демократичного світу, піддається кагебесьським провокаціям, пішла на шлях міжусобиць та самогубного воювання своїх проти своїх.

Люди чужої віри, ворожих нам ідей, не лише паразитують на наших громадських фондах, але й заперечують наше право бути вільними. Сіють зневіру і хотять нас позбавити честі й історичної пам'яті. Всякого роду Григоренки, Плюші, Некрасови, Солженіцини, щоб згадати головніших, вкрадаються в наше довір'я, в наші кишені і безлично по-кацапськи вивертають правду догори ногами, глумлячись над нашими Святощами — національним прапором, пам'яттю героїв, обзивають нас фашистами й тоталітаристами.

Не стало в нашій великій громаді, що могла би обух сталити однозгідністю навіть у оборонній тактиці супроти одвічних ворогів, які, нацьковуючи жидів проти нас, влазять в американські установи і, користуючись недискретністю американської адміністрації, влаштовують суди, щоб вбивати морально, ато й фізично здогадних коляборантів! Розбиті й роззброєні, ми не можемо як слід реагувати на ті московсько-жидівські провокації. Жертвою тих провокацій падають наші земляки, і падатимуть ще і ще. Змисл нашої організації — перестерігати, освідомлювати чужинців, виступати на захист наших прав, злагіднювати конфлікти і боронитись, боронитись, бо смерть чатує на нас в мирний час, на вільній землі, здалеку від московського засилля.

Якщо ми до решти не остігли й не оглухли — мусимо протиставитись напастям і провокаціям, залишаючи на боці непорозуміння між партіями, об'рядами, амбіціями поодиноких земляків.

У дусі бажань нашої великої Уляни докладаймо всіх сил для зміцнення нашого еміграційного потенціалу шляхом зговорення, вияснення і у висліді спільних одностайних акцій в обороні дивізійників, поліцаїв, осіб, які, не знаючи законів, неправильно вповняти громадянські папери, бо інакше можемо згинуть як стародавні обри, чи сучасні біяфранці, разом з нашою старою культурою і славною історією.

(Промова на осінній Конференції ОЖ ОЧСУ в Нью Йорку, 1981 р.).

ТВОРИ КОМПОЗИТОРА ІВАНА НЕДІЛЬСЬКОГО

Сл. п. проф. Івана Недільського — видатного українського композитора, про творчість якого мовчать закордонні укр. музикологи — згадала в „Свободі“, як про свого вуйка, п-і Нуся Ілевич-Дерлиця. Вона пожертвувала з дочкою Зіркою 150 дол. на повне видання творів померлого в Нью Йорку композитора.

ПАРК „УКРАЇНА“ В МОНТРЕАЛІ

Жан Драно-мер міста Монтреалю, повідомив, що Миська Рада рішила переіменувати парк напроти собору св. Софії „Кампбел“ на „Україна“. Загальні збори відділу КУК 19 квітня 1980 р. рішили просити миську раду переіменувати цей парк на ім. Кошиця.

Офіційне відкриття парку „Україна“ відбудеться весною 1982 р.

ПРО СЛ. П. УЛЯНУ ЦЕЛЕВИЧ

На святковому відзначенні 40-ліття проголошення віднови Української Держави Актом 30 червня 1941 року — у Чикаго в присутності Прем'єра Дост. Ярослава Стецька промовляв федеральний конгресмен Генрі Гайд. Він між ін. сказав про Америку і вільній світі: „Бути слабим — це найбільша загроза мирові і вільній людині“, сказав, що ЗСА тепер відбудовують свою мілітарну силу та побажав українському й іншим поневоленим народам близького дня волі й державности.

Нещодавно конгресмен Г. Гайд виступав на популярній телевізійній програмі „60 хвилини“. Одна з глядачів тієї політичної програми, п-і проф. Марія Овчаренко, писала з тієї нагоди в листі до мгр. Стецюка:

„Тепер розумію, чому Уляна могла так близько співпрацювати з конгресменом Гайдом — це людина твердих принципів, а таких людей мало в американському Конгресі. Пані Гайд також дуже добра бесідниця і знає справу, яку обороняє“.

На згадуваному святі в Чикаго конгресмен Генрі Гайд звернувся з такими словами: „Пане Прем'єре вільної України Ярослав Стецько, вітаю Вас і у Вашій особі усіх борців за свободу України та інших народів!“ Конгресмен Г. Гайд сказав, що „Братерство народів означає послідовну боротьбу проти фашизму, нацизму, комунізму“.

Співпраця Голови ОЖ ОЧСУ і Відділу ПАБНА сл. п. Уляни Целевич-Стецюк із федеральним конгресменом Генрі Гайдом вписала за довші роки свою золоту сторінку в історію спільних змагань Америки і України проти московсько-большевицької депотії.

РОЗПОЧАЛАСЯ ДЕКАДА УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ: 1981—1991! КУПІТЬ ВАШІЙ ДИТИНІ УКРАЇНСЬКУ КНИЖКУ І ПЛАТІВКУ, ПОСИЛАЙТЕ ДІТЕЙ ДО УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, ШКІЛ І СУМ-А ТА ІН. ПАТРІОТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МОЛОДІ! УКРАЇНСЬКА СПІВУЧА МОВА — В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ РОДИНІ!

ВИРОЩУВАННЯ МОЛОДОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОКОЛІННЯ ЗА ОКЕАНОМ — ЦЕ НЕ ЛИШЕ КУЛЬТУРНО-ЕТНІЧНА, А Й ПОЛІТИЧНА СПРАВА!

У СЛАВНЕ 400-ЛІТТЯ

ОСТРОЗЬКА БІБЛІЯ

ВЕЛИЧАВИЙ ПАМ'ЯТНИК СТАРО-УКРАЇНСЬКОГО ДРУКАРСТВА

Величний витвір українського друкарського мистецтва XVI століття, а рівнож і перекладної української літератури, монументальне видання Біблії українською мовою було справжнім вінцем, яким вкоронували свою довгу невтомну працю патріоти рідної культури, науковці зібрані в Острозі під опікою великого прихильника і мецената української культури князя Василя Острозького.

Політичні обставини того часу були для України невеселі. Занепад українського національно-культурного життя після загарбання всіх наших земель Польщею на підставі Люблинської унії, корінна зміна всього суспільного устрою, залишення давніх прав лише за шляхтою і позбавлення всякого значення міщанства та віддання селянства в повну владу панів-кріпосників ґрунтовно змінили всі соціальні і громадські відносини в Україні.

Урядовий польський наступ на всі ділянки українського культурного життя, на Українську Церкву, освіту, письменство, політика колонізації і винародовлення українців, відсутність шкіл, недостача освіти, переважаючі польські і західноєвропейські культурні впливи, перехід українського громадянства на римокатолицизм або протестантизм викликали тривогу тієї національно-свідомої частини українського громадянства, що була наставлена патріотично і зберігала свої прадідівські традиції, рідну мову та культуру.

Дехто з представників української родовитої аристократії, не піддавшись спокусі перейти на польську службу і намагаючись запобігти катастрофічному занепадові освіти, взялись за відродження її, при своїх замках закладали школи, друкарні, згуртовували навколо себе людей науки і письменства, сприяли їх творчій праці.

В Заблудові біля Білостоку литовський гетьман Григорій Ходкевич, що народився на Київщині, дав притулок першому друкареві Івану Федорову і фінансував його друкарню, де видавались богослужбні книги. В Милянчицях на Волині князь Андрій Курбський створив науковий центр, поширював листи Максима Грека, перекладав з грецької мови, нав'язував стосунки з визначними культурними діячами. У Слуцьку на Білорусі при дворі князя

Юрія, нащадка династії Олельковичів був ще один центр науково-культурної праці, існувала школа і друкарня.

Але найвидатніший культурний осередок постав в Острозі на Волині при дворі князя Константина Острозького, володаря величезних маєтків і великого українського патріота та прихильника рідної культури і науки. У створеній там на зразок польських академій вищій школі виклади відбувались на грецькій, церковно-слов'янській і латинській мовах.

Численні вчені і письменники як українці Герасим Смотрицький, Христофор Бронський, Василь Суразький, Дем'ян Наливайко, Архидиякон Кипріян, Клирик Острозький, також чужинці Христофор Филалет, Кирило Люкаріс, Ян Лятус, Никифор згуртувались в Острозі і провадили наукову працю, створюючи разом немов наукове товариство. В молодих роках мешкав в Острозі Іван Вишенський, в майбутньому визначний український проповідник. В Острозі, як писав сучасник „православ'є наше почало сяяти мов сонце, будівничі Церкви Божої почали показуватись, книги друковані почали множитись“. У школі виховувались пізніший гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний і вчений та письменник Мелетій Смотрицький.

Цьому гурткові вчених доручив князь Василь Острозький підготувати і здійснити видання Біблії. Справа була нелегка. Довгий час добували грецькі списки і різні слов'янські переклади їх з монастирів усього православного Сходу, вивчали ці переклади, порівнювали різні джерела, звірювали їх з грецькою Сентуагійною або наново перекладали. Праця над переписуванням Біблії і складом тривала повних три роки. Після тривалої підготовки приступили до видання цього монументального твору. Друкування здійснив Іван Федоров, що прибув зі Львова і вступив на роботу до князя Острозького.

12 липня 1581 року вийшов цей величний твір, найбільший з усіх попередніх друкарських пам'ятників, зразок високої культури перекладу слов'яно-руською мовою. Це був перший повний науково-спрацьований переклад Біблії на Україні, перше повне друковане видання всіх канонічних книг Святого Письма і трьох книг братів Маккавейських.

Книга починалась передмовою князя Острозького з поясненням виникнення тексту. Додано також вірші певно Герасима Смотрицького, які включали похвалу для видавця та його герба. У книзі було 628 аркушів, які вражали високою мистецькою цінністю своїх прикрас, наголовків, титульних сторінок, орнаментів, заставок, ініціалів, мініатюр і кінцівок.

Цей величавий пам'ятник українського друкарства кінця XVI століття не лишився без впливу на українську культуру. Над його текстом працював Памва Беринда і з нього випишував матеріал для свого „Лексикону“ 1627 року. „Острозька Біблія“ стала зразком і взірцем для дальшої наукової і видавничої праці на цілій Україні.

Проф. Іван Левадний

Юрій Клен

ІЗ „ПОПЕЛУ ІМПЕРІЇ“

...Кохайтеся в татарській волі,
В розпусті лютої орди.
А ми підем шукати долі
Із співом „Господи, гряди!“
Вам обшири, що кров'ю змиті,
А нам — розмаєні жита,
Простір безсмертної блакиті
І сонця повинь золота.
Вам — зрадницькі і темні змови,
І самозванці-штукарі,
Отреп'єви і Пугачови,
Що повиходили в царі.
А нам — Данилова корона,
Протоптаний варягом слід,
І Ярославів Закони,
І Мономахів Заповіт.

РОЗСТРІЛ КОБЗАРІВ

У пресі були кількаразові згадки про одну з великих трагедій української культури під большевицькою Москвою — розстріл сліпих кобзарів і лірників.

„Нью Йорк Таймс“ з 23. 8. 1981 р. у статті Е. Ротштейна „Про музичну культуру і чому її бояться диктатори“ ствердив — за спогадами рос. композитора Д. Шостаковича, який помер у 1975 р., що „у половині 1930-х рр. в СРСР скликано конгрес українських народних поетів — сліпих кобзарів і лірників. Вони мали радити... під проводом Сталіна. Це була жива історія країни... На Конгресі сліпі поети були піддані „найвищій мірі покарання за співу — всі вони були розстріляні“.

БОГДАН Ф. КОРЧМАРИК — „ХРИСТІЯНІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СХОДУ І МЕСІЯНІСТИЧНІ АСПІРАЦІЇ МОСКВИ“. Торонто Нью Йорк, Дослідний Інститут „Студіом“, 1973 р. (78 стор. ілюст., мапи. 22 см.) Серія Українознавства НТШ, 2. 10.

(Бібліографічна записка:

д-р Олександр Соколишин)

Історик й солідний дослідник нашої давнини д-р Б. Корчмарик напередодні відзначення 1000-річчя хрещення Русі-України, ще в 1973 р., видав вище наведений твір, який слід нам зараз використати в протизагу московським зазіханням використати ті роковини для їх політичних-імперсько-пропагандивних цілей.

Праця поділена є на дві частини. Перша це „Києво-Печерський монастир та християнізація європейського Сходу“, а друга це „Теорія Москви, як III Риму, та утворення Московського Патріархату“. Тому, що твір пролежав непомітно ряд років, хочу лише звернути увагу нашим історикам на його існування й зацікавити їх докладніше й по фаховому простудіювати, бо він вартий того.

На початку автор зупиняється над дуже важливою проблемою, а саме „Основні завдання української історіографії“: „Спростовувати криво навітлені історичні процеси українського народу“ нашими сусідами, а я додав би — й англомовним світом. Розділ повний джерельної документації, що доказує велику ерудицію автора. В розділі охоплені початки ширення христівної віри на Сході Європи. Автор доказує, що християнська віра стала державною релігією за князя Володимира Великого (978-1015), однак вона в Києві існувала ще перед тим. Княгиня Ольга (945-960), прийняла християнство з початком другої половини X ст. На стор. 28 автор наводить твердження Тітмара Мерзебурського, який на початку XI ст. бував у Києві й писав, що там нарахував аж 400 церков. З тим ширилась культура в Україні, перекладались богословські й світські книжки, засновувалися бібліотеки й Київ став „праджерелом християнської віри для цілого європейського Сходу“, пише автор (я додав би і для Москвії теж, про що автор далі пише, як про угро-фінські племена, пращурів москалів). У тім процесі основну роль відіграла Києво-Печерська Лавра, яка була „колицкою київської християнської культури“, пише автор, „до всіх землях європейського Сходу“, та ченці — подвійники її. Автор докладно описує їх, зокрема літературу Київської Русі-України, як Збірники Святослава з 1075 року й інші, як також докладно зупиняється над місійною працею „глибоко ідейних Печерських подвижників“, які „промостили шлях до відновлення історично-традиційної Київської митрополії“.

Друга частина монографії це „Теорія Москви, як III Риму, та утворення московського патріархату“. Коли після упадку старого Риму впала й Візантія, то в Москві зріс апетит на титул третього Риму, що було пов'язане з політичними подіями часів другої половини XIII сторіччя та монгольсько-татарською навалою. Під час вінчання Івана III (1462-1505) з племінницею візантійського

імператора з династії Палеологів виринула ідея продовження першого й другого Риму, тобто Візантії, Московією. Тому московський князь взяв за герб деспотичної держави Московії двоголового орла, домагаючись у Римі для нього титулу імператора, як також присвоїв собі титул „государь всея Руси“. Цей князь 1477 р. завоював Новгород, найстарший осередок культури Київської імперії, зруйнував його й пограбував все майно. Те саме повторив 1570 р. Іван Грозний (1583-1584). Автор доводить безпідставність теорії Москви як III Риму, що стала урядовою доктриною московської деспотичної держави.

У здійснюванні тієї так званої московської місії довершено створення патріархату 1959 р. в Москві, бо в програму вставлено концепцію III Риму. Нині вона є опорою московської комуністичної імперії, а її впливами зараз у Римі намагається не допустити до завершення єдності церков східного обряду Сходу Європи та зокрема протиставитись патріаршому рухові українських католиків Українській Самостійній Соборній Державі, до якої ми всі стримимо, Патріарший устрій наших українських церков знайде своє завершення на благо Всевишнього й на славу українському героїчному, непокореному Московією, народові.

Праця має 51 позицію добірної бібліографії та 12 сторінок рідкісних мап України з часів князя Володимира Великого (978-1015) по сучасний стан, як також монети князів Володимира та імператора Ярослава Мудрого.

ІЗ НОВИХ ВИДАНЬ

„НАД БЛАКИТНИМ МОРЕМ“ ТА „АЛЯСКА“ — нові видання Леоніда Полтави (Бібліографічні Записки: д-р Ол. Соколишин).

На весні 1981 р. на сторінках „Гомону України“ в Торонто появилася чимала бібліографія праць Леоніда Полтави.

Пригадую, що журнал „ГРСМАДА“, видаваний інж. С. Созонієвим у Парижі 1949 р., помістив нарис Л. Полтави „Симон Петлюра — Альбом-Біографія“, на 16 сторін великого формату, з ілюстраціями. Рукопис того твору мав до 100 сторінок, однак з браку фінансів видавець скоротив його до мінімуму. Те видання нагадувало нам тижневик „ТРИЗУБ“ з Парижу, якого ч. 35-36 (р'к II) було присвячене смерті С. Петлюри: 35 стор., з рідкісними ілюстраціями, портретами й факсиміле. Альбом Л. Полтави належить до виховної літератури для нашої молоді.

„Над блакитним Чорним Морем“ — репортажна повість — видана в Нью Йорку — АДЖК-ом 1980 р. Автор містив її спершу в журналі „Визвольний Шлях“ у Лондоні в 1979 р. Потім з того друку виготовив окрему відбитку з обкладинкою, на 80 сторінок, тиражем 200 примірників. У цьому репортажі автор представляє події років 1917-1922 в Україні, Туреччині, Болгарії та Чехо-Словаччині. Матеріали для цієї історії Української Національної Революції автор збирав із документів та спогадів багатьох очевидців та із притаманною йому повістярською оригінальністю віддав зворушливі картини з історії України наших Визвольних Змагань. Починає він повість з подій

у селах України, коли пробуджувалася національна свідомість. Згадує про Київ, про наїзд Муравйова на Україну, Симона Петлюру й полк. Є. Коновальця, гетьмана Павла Скоропадського; про повстанські рухи на Україні, Троцького, потім програ й відступ на Крим та втечу до Болгарії й Туреччини. Не поминув він згадати й американської допомоги, як також про українське життя у Відні зі студ. орг. „Січ“ і Подєбради на Чехах, де багато наших борців за самостійність України студіювали й набули практичних фахів.

Друга праця це „Аляска“ — нарис Леоніда Полтави. Нью Йорк, „Український Самвидав“, 1981. 80 стор. ілюстр. 21 см.

Це відбитка тексту із „Гомону України“ за 1980 р., видана в кількості 150 прим. Автор дав нам, мабуть, першу монографію про Аляску українською мовою. Між ілюстраціями деякі дуже рідкісні. Автор бажав відшукати там українських поселенців. Правда, не вдалося йому знайти слідів про перебування там козак-священника Атанія Гончаренка, однак познаходив він між жителями нащадків козаків, тих найперших, як Лука Мерозко, Василь Бугор й інші. Присвятив автор ту працю своїй дружині Галині, яка напевно допомагала у виданні книжки.

Аляска це справжня „недосмальзована картина“ в нашій публіцистиці. Аляска віддалена від Нью Йорку на майже 5000 миль і подорож до неї є втомлююча, однак дуже притягаюча. Колиш туди іншіли шукачі залота. Москва продала її Америці в 1867 р. Сучасна Аляска це найбільший стейт Америки, відомий з покладів ропи для індустрії, комунікації й оборони Америки й світу.

Автор називає Аляску „північною красунею“, яка лежить на віддалі лише 56 миль від Сибіру. Том автор віднаїшув чудотворну ікону Матері Божої Марії пензля мистця-полтавця Володимира Боровиковського (1757-1825) як також інші українські пам'ятки в місті Сітка, в Кодьяку і в столиці Аляски Джуно. В монографії є кілька віршів автора, зокрема із його нової збірки з 1981 р. „Смак Сонця“. Велика любов до минулого України не раз спонукувала його до дослідів, пов'язаних із фізичними й матеріальними труднощами, які завжди успішно вмів поборювати наш автор і внаслідок яких поставали такі твори, як згадані вище, повні любови до України й непохитної віри, що вже недалекий той час, коли Україна буде Самостійною Державою, про що мріють всі українські покоління від Мазепи.

Д-р Ол. Соколишин, старший бібліотекар

ВІТАЄМО ПОЛК. ЄВГЕНА РЕНА!

В листопаді 1981 р. сповнилося 80 літ мгр. Євгену Ренові-Поб'їгушому, учасникові Листопадового Зриву, старшині УГА, командирові формації ДУН, полковникові, який збрійно утверджував Акт 30 червня 1941 р., вишкільного старшини I Дивізії УНА.

У повоєнній Німеччині віддано працює в СУМ, УХР та ін. орг-ціях, виступає з численними доповідями, відгукується на нові видання.

Щиро вітаємо Ювілята, бажаючи Многих Літ на працю для України!

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ „ПЕВНІСТЬ“
Security Savings and Loan Assn.

936 N. Western Ave., Chicago, Ill. 60622
312-772-4500

ФІЛІЯ:

2166 Plum Grove Road, Rolling Meadows, Ill. 60008
312-991-9393

- В „Певності“ Ви одержуєте найвищі відсотки на всіх родах ощадностей, нараховуванні щоденно від дня вкладу до дня вибору й виплатуванні квартально.
- В „Певності“ Ви одержуєте відсотки від відсотків.
- В „Певності“ Ваші ощадності забезпечені Федеральною Агенцією до суми 100 тисяч доларів.
- В „Певності“ Ви можете відкрити пенсійні конта, т. зв. IRA і Keogh, чекові конта та користати з першого депозиту пенсійних чеків.
- В „Певності“ є до Вашої диспозиції різного рода щадничі Сертифікати.
- В „Певності“ є вогнетривалі скриньки для переховування цінних речей.

ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ „ПЕВНІСТЬ“ —
НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА**

В ЙОНКЕРСІ, Н. Я.

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ, ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладника чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди

Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення до 2,000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЯТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЙ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5¼% ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT
4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel.: 843-5411

МАСЛО І ДЕМОКРАТІЯ

(Фейлетон)

Масло і демократія мають дещо спільного з собою. Коли, наприклад, спощений чоловік допадеться нараз до масла і дасть собі волю об'їстись його, то, як відомо, після нападе його „швидка Настя“ і він буде якийсь час держати штани в руках. Так само і з демократією. Коли надуживати нею безконтрольно, вона спричинить суспільні недуги: безвідповідальність, злочинність, аморальність і т. д. Найбільше в таких випадках хворюють ці, що родились і виростили, не знаючи демократії, а доповшись до її благ, надуживають ними, наслідком чого нападає на них своєрідна політична „швидка Настя“. В таких випадках вони неспроможні контролювати своїх навиків, зачеплених у псевдодемократії, в якій вони виростили, і вони лавиною виливаються наверх.

У нашій журналістичній етиці найбільше ця паскудна недуга дає про себе повсякчасно знати. Особливо не може вона ніяк відчепитись від журналістів і різних пресових дописувачів, які (за їхньою думкою) вибрали всі патенти на демократичність, але страшно надуживають демократією і у відношенні до своїх політичних опонентів розхристуються й розперізуються в страхітливий спосіб. Прикладів цьому повсякденно в кожному сливе числі нашої так званої „демократичної преси“.

Відомий наш дисидент і правозахисник з рангою генерала, доповшись свободи, потрапив у обійми „швидкої Насі“, яка гонить ним від „Континенту“ до „Нового Русского Слова“ і навгаки, наслідком чого дістав ще й партоткратичні запаморочення та „русскую“ фата-моргану. Зустрівшись з негативною, але належною критикою, він надуживаючи демократичною свободою, не міг себе гідно обороняти, а, розперезавшись, назвав своїх критиків по-вуличному „падлюками“, а українських підпільників „щурами“...

Якийсь Климчук, наслідуючи пана генерала, згодом назвав українських підпільників у детройтських „Українських Вістях“ правда не щурами, а симпатичнішими трохи — „кротами“...

Відома сварлива посідуха на нашому „політичному ярмарку“, Панас Феденко, впав так низько, що назвав на сторінках журналика „Наше Слово“ Степана Бандеру і Ярослава Стецька „пройдисвітами“, — і упокоївся, а якийсь МЛ-ий у цьому ж журналіку назвав Миколу Лебеда і о. др-а І. Гриньоха „мегаломанами“. У цьому ж журналістиці І. Чинченко обізвав ОУНР „гангреною на нашому національному тілі“...

За І. Смолієм із „Народної Свободи“ (УРС плюс УН-Союз...) діячі УВФронту це „морально здичавілі руйніки“ а за одним православним журналом — „темні сили“...

А ось один розперезаний розперезайко, Кабайда, накабайдив у „Вільному Світі“ про „дрібний пігмейський егоїзм наших „бувших“ провідників і виніс догану нашій

спільноті, що вона „потурає“ тим невігласам“...

Натомість іншай розперезаний всезнайко, М. Бараболяк, набараболів у ліліпутному „Нашому Голосі“, що Оунівці і Визвольноронтовні це „політичні примітиви“!..

Всі ці вищеназвані газетні розперезанці намагаються атакувати ОУН і УВФ: одні за те, що когось названо по правді „зміновіховцем“ чи „реалітетником“, другі за урочну „диктатуру“, треті — за привиджуванний „хвашизм“, інші — за „нереальну політику“, ще інші за „намагання підпорядкувати собі наше громадське життя“.

Я ось читаю різну пресу — націоналістичну і „демократичну“, але ще ніде не стрічав, щоб націоналістична якась газета чи журнал назвала своїх політичних противників „падлюками“, „пройдисвітами“, „мегаломанами“, „гангреною на нашому національному тілі“, „моральними, здичавілими руйніками“, „примітивами“, „темними силами“ і т. д. Такого „привілею“ вона не хоче, і до такого низького культурного позему вона не знизиться, як оце знизилась різні „демократи найчистішої води“, які, доповшись до демократичних свобод, як той спощений до масла, розперезалися і носять свої штани в своїх власних руках!

„СВОБОДА“ ВІДМОВИЛАСЯ

„Свобода“, щоденник Українського Народного Союзу (УНС), з доручення його предсідника др-а І. Флиса відмовилася надрукувати Патріярше Послання з приводу 40-річниці відновлення Української Державности.

Не зважаючи на бажання деяких редакторів умістити це історичне Послання Патріярха Йосифа І, яке оприлюднив Конгресовий Рекорд ЗСА, український щоденник відмовився подати до відома своїм читачам Послання Ісповідника віри Патріярха Йосифа. Треба відмітити, що подавляюча більшість членів УНС і читачів „Свободи“ — є вірні ідеї Патріярхату і віддають незмінну пошану Мученикові за Україну й Христову Церкву. Чи „Свобода“ є демократичним часописом, який шанує волю своїх читачів і чи респектує Голову й Батька УПКЦ? І чи вони мають нас учити демократії?!

В КОЖНИЙ УКРАЇНСЬКИМ ДІМ — РІДНУ УКРАЇНСЬКУ КНИЖКУ, НАЦІОНАЛІСТИЧНУ ПРЕСУ, РЕЛІГІЙНУ УКРАЇНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ, КРАЩІ УКРАЇНСЬКІ ПЛАТІВКИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ!